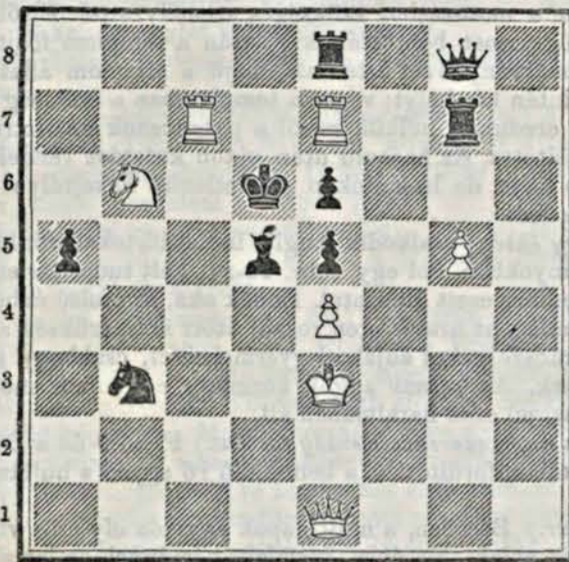

SAKKJÁTEK.

65-ik sz. feladvány. — Weisz A. J. tanártól (Budán).

Sötét.

Világos.

Világos indul s 4-ik lépésre matot mond.

12-ik játszma. — Futár-gambit.

(E szép játszmat a „Berlini sakkújság” 1857-ik évi folyamában két diagrammal közölte.)

Chess game analysis section with columns for 'Világos (Lustig)', 'Sötét (Szén)', and 'Világos (Lustig)', 'Sötét (Szén)'. Includes move lists and commentary.

Az 60. számú feladvány megfejtése.

(B. Meszéna Istvántól.)

- Chess puzzle solutions: 1) B b 2 - h 2, 2) f 3 - f 4, 3) f d 7 - h 3, 4) f h 3 - f 5.

Helyesen fejtették meg. Veszprém: Fülöp József. — Pesten: Cselkó György. — Kis-Kürtösön: Csemiczky Károly. — B-Ujváros: Kovács Lajos. — Egerben: Lauro József. — Debreczenben: Sperber F. — Mooron: Radváner Vilmos. — Sáros-Patakon: Szivos Mihály. — Hataon: Kovács Zsigmond. — Sz.-Fehérvárott: Madár Lipót. — Tiszafehéren: Nánásy Gyula. — Gy.-Fehérvárott: Horváth Lajos. — Simonyáthon: ifj. Tóth János. — Tordán: Wolf G. és Szantany F.

Rövid értesítések. M.-Vásárhely: D. G. Az első használható, a többi részint hibás, részint könnyű. — S.-Patak: Sz. M. Az első háromlépést vizsgáljuk, s nagy mértékben megnyerte tetszésünket. De kétféle megoldása van, s a mozdulatlan gyalog mögött a 8-on Futár nem állhat. Jó volna rajta segíteni. A többitől jövőre. — B.-Keresztúr: S. A. A régebbi feladványok közül a másodikikat használjuk. — Dárda: T. L. A kétféle feladvány igen csinos. — Karancs: P. D. A küldött feladványokról nem tudjuk hány lépések. — Parabuty: E. J. A pyramis szép, de úgy a mint bekludve volt, mindjárt az első lépésnél hibás. Változtatást tettünk rajta, s ha on egyelőre emlékre szenteli, örömmel közléteendjük. — T.-Füred: N. Gy. Az 58 ik feladványt ön is helyesen fejtette meg. A későn jelentett g 7 gyalogot azért tettük oda, hogy hibátlanul találják azok, kik feladványainkat majd idővel vizsgálni fogják.

Színházi napló.

Péntek, márcz. 15. „A falusiak.” Eredeti vígjáték 3 felv. Irta Szigeti József. E jóízű magyaros darabnak ma nagyon kis közönsége volt, va-

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten 1861.

lőszíniüleg azért, mivel már előre volt hírdelve másnapra a „Bánk bán” új opera.

Szombat, márcz. 16. Harmadszor: „Bánk bán.” Eredeti opera 3 felv. Zenéjét szerző Erkel Ferencz. A lelkesedés még mindig eredei frissességében nyilatkozik. Erkel, valamint Hollós-L. német is többször kihitták. Közönség nagy számmal.

Vasárnap, márcz. 17. „Béldi Pál.” Eredeti szomorujáték 5 felv. Irta Szigligeti. A mióta az új „Bánk bán” színrehozták, azóta valószínűleg épen e darab kedveért, a közönség nagyon megfogyatkozott. Vasárnap volt, s meg sem mondhajuk, hogy vasárnap közönség jelent meg a különben érdekes és hatásos darabra. Ha valakit a szereplők közül ki akarnánk emelni, azt kétségkívül mindenek előtt Jókainéval kellene tennünk.

Hétfő, márcz. 18. „Dinorah.” Opera 3 felv. Meyerbertől. A színházba lépve, nagyon meglepett bennünket, hogy a híres „Dinorah”-nak ezuttal oly kis közönsége volt, valószínűleg azért, mert bérlétszűnetben adták. E hóban egymást érik a bérlétszűnetek, a minék a bérlők vajmi nagyon örülhetnek.

Kedd, márcz. 19. „Robert és Bertrán.” Ballet 2 felv. „A varázshedű.” Operett 1 felv. Offenbachtól. Ez utóbbit ma másodszer adták színpadunkon. Nem oly talpraesett ugyan, mint két öregebb testvére, de azért elég érdekes, kivált oly ügyes játék mellett, minő a Szerdahelyié, ki a vén hegedűst jelesen személyesíté, bár a kellő hang eltalálása nagy gondot okozott neki. Kivülé még csak két szereplő volt a darabban: Huber Ida és Markovics Ilka, kik szintén jelesek voltak.

Szerda, márcz. 20. „Egy pohár víz.” Vígjáték 5 felv. Irta Scribe. Csütörtök, márcz. 21. Ferenczi Izabella. k. a. első föllépteül: „Troubadour.” Opera 4 felv. Verdiül.

Szerkesztői mondanivaló.

5579. Miskolcz. L. J. A. „tapogatózás” eredményét magánuton. Addig is ajánljuk az eddigi rendszer mellett maradási. Várjuk azt az „új kettőt” és a — kontót.

5580. Bukurest Cz. M. A tudósítás méltó társa volna a hírhedt „kis-babothi” levélnek. Komoly ember hogy nem zabolázhajta meg jobban képelete kötőféket — nem értjük. Megint egy ember, a ki Petőfit látott — még pedig most, egy pár hétel ezeltől! Abban az egész dialognban nincs egy betű, melyben a költő jellemvonására ráismer-nénk. Nem szeretjük ily tárgyban azt a könnyűvérséget, melynek legelőbb az a háttér gondolata: „Majd akad egy pár jámbor könnyűhívó, a ki ezt nekem szóról szóra elhiszi, a mint én magamnak szépen odaképzeltém.” Akadna is elég — s csak növekednek a kon-fusió. De itt vagy komoly utánjárás és határozott állítást, vagy hallgatást követelünk. Tertium — nem kell.

5581. Gyöngyös-mellék. Sz. J. Nem küldik többé párosan, azt ígérték.

5582. Martonos. B. L. A Horátiusi ódák fordítását nem tartjuk eléggé sikerültnek. A többi felhasználjuk.

5583. Markófalva. O. I. K. Sziveskedjék ön az ajánlattal egyesenes a nevezett kiadóhoz fordulni, ki az adandó válasszal késmi nem fog.

5584. Katona-temetés stb. Ha több terünk volna, a második költeményt szivesen felhasználnánk. Így nem igréhetjük bizonyosan.

5585. Hodász. Sz. I. Egyzer már birjuk a Szózat latin fordítását distichonokban; most ön rimes versekben, az eredeti költemény mértékében küldd be. Mindkét kísérlet tanúsítja, hogy nagy és nehéz feladattal kelte megküzdött, de a siker mindkettőnél nem felel meg a várakozásnak. Például önnel azon erőteljes versszak: „Megfogya bár” stb. így hangzik:

„Et inter tot res angustas, Post turbas tam multas, Minuta quidem gens est; sed Non fracta viget facultas!”

Ez tán mégis kissé nagyon prózail — Uj kísérleteket várunk. Azóta egy sikerült lengyel fordítást is kaptunk, mely egy lemebergi lapban jelent meg.

5586. V.-Páspóki. Z. K. A czikk lényege már közelebb volt lapjainkban. Az érdem méltánylására szivesen nyújtunk segédkezet; de nem vagyunk barátai azon modernnak, mely azon határokiig terjed, hol a hízelgés kezdődik. Eddigi működésünk tanúsítja, hogy a felekezeti különbség e tekintetben a V. U. hasábjain soha sem volt irányadó. A czikk felekezeti lapban inkább helyén volna.

HETI NAPTÁR.

Table with columns: Hé-és hetinap, Katholik. és Protest. naptár, Gör.-orosz naptár, Nap-kelet nyug., Izraelit. naptár, Hold-kelet nyug. Rows include months like Mártius, Márt. (ó), Nisan, and specific dates.

TARTALOM.

Cialdini tábornok (arckép). — Visszazállott madarak. Farkas László. — Vándor-lások Erdély felé (olyt, rajzzal). Szokoly Viktor. — Képek a népeletről I. (képpel). — Fiume (képpel). — A naptár készítése. Kálmán Ferencz. — Gróf Széchenyi István mű-veiből. Hetven évvel ezeltől. Közlő Ferber J. — Tárház: Egyház és iskola. — Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedés. Közintézetek, egyetek. Közlekedés. Mi újság? Egyveleg. Sakkjáték. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Heti naptár.

Melléklet: Előfizetési felhívás az „Anyák Hetilapja”-ra.

Felölő szerkesztő Pákh Albert: (lak. magyar-utca 1. sz.)

13-ik szám.

Nyolczadik évi folyam.

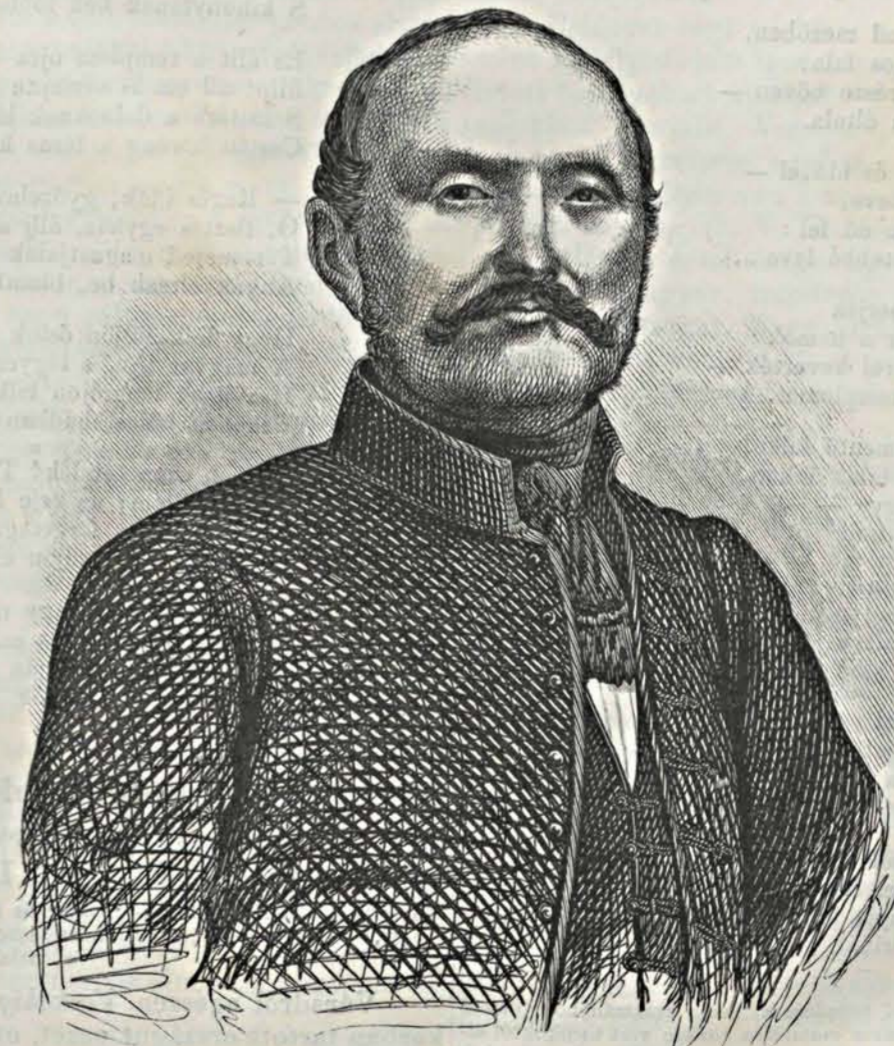
Pest, mártius 31-én 1861.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében 1 1/2 íven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton külön a Vasárnapi Ujságra félre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. új pénzben. A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félre 10 ft., évnegyedre 5 ft. új pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Somssich Pál.

Magyarország kitünőbb államférfiainak egyike Somssich Pál, a somogy megyei birtokos, a magyar közélet egyik régi, edzett bajnoka. Az 1848. előtti magyar közigazgatásban tényleges résztvevén, nevét az ország és megyék terméinek küzdelmeiből is régen ismerjük. Egyik zászlóvivője volt ő is a hajdani konservatív pártnak, mely az igaz, hogy népszerűséggel az országban nem birt, de, ha igazságosak akarunk lenni, be kell vallanunk, hogy midőn minden elveszettnek látszott, épen e pártnak tagjai tartottak meg kebleikben legtöbb hitet és reményt, s — talán mert helyzet-ök másokénál kedvezőbb vala — ők fejtettek ki legnagyobb erélyt, tevékenységet, tapintatot hazánk és jogainak visszaszerzése körül. Nem akarunk most e férfiak vak bámulóinak sorába állani, kiket hajdanában vajmi ritkán éljeneztünk meg, de arról meg van már ma győződve mindenki, hogy a konservatív pártot az 1849. évi események következményei épen oly fáj-dalmasan lepték meg, mint a szabadelvű párt bármely haza-fias érzelmű tagját.

Somssich Pál egyike volt az elsőnek, ki a dolgok szo-moru új alakulása idején, az ősi jog és törvény érdekében szót emelt s könyvet irt: „Ma-gyarország és királyának tör-vényes jogáról”, mely ugyan falra hányt borsó vala, de melynek célját, igazságát már mai napig is fényesen igaz-olá az idő. Ő volt az, ki a le-folyt évtizedben, a hol szerét tehetette és czélszerűnek látta, felhasználta minden alkalmat, hogy a nemzet eltapodott, tör-vényes igazainak az elhatá-rozó körökben s Európa színe előtt érvényt, elismerést sze-rezzen s örömmel emlékezzünk számos bátor és határozott czikkeire, melyek ez irány-ban és szellemben a külföld és Bécs hírlapjaiban napvilá-got láttak.

SOMSSICH PÁL.

Midőn mult évben az absolutistikus osztrák „öszbirodalom” kártyavára végre bomladozni kezdett s jobb napok reménye éleszté a kebleket, Somssich Pál is egyike volt azon férfiaknak, kik az unjalkotott birodalmi tanácsba meghivattak, de ki e meghívást el nem fogadta. Midőn azonban a megyék terméi ismét megnyitak, Somogyvármegye zöld asztalánál Somssich Pál hallatá legelőször örvendező szavát, jogvédő határozottságát, hazafiúi elszántságát. Mennyire sikerült neki e rövid idő alatt megnyerni polgártársai-nak bizalmát, bizonyítja azon körülmény, hogy a kaposvári vá-lasztó-kerület mártius 23-án egyhangulag kiálta ki országgyűlési képviselőjének. — Megválasztatása alkalmával Somssich Pál be-szédét mondott választói előtt, mely örvendetes jeleül szolgál annak, hogy még azon hazánk-fiai is, kiket régi politikai multjoknál fogva nemzeti fej-lődésünk elleni oly örömet szeretnének más tábora sor-rozni, a nagy nemzettest kitö-rülhetlen politikai hitét vall-ják. — Csak töredéket idéz-hetünk a jeles beszédből, de hiszszük, hogy hazafiúi öröm-mel fogja olvasni mindenki Somssich Pál e szavait:

„Kegyetek e magasztos tisz-tet önként ruházzák én réam, és én azt, mit keresni sohase orczát-lankodtam volna, meghajolva a közzéleménynek törvényes nyilvá-nulása előtt, tisztelettel fogadom el mint parancsolatot, melynek mint alkotmányos polgár, hódolok.

„Hódolok azon tiszta honfui szándékkal, melylyel, szeretett ha-zámnak lelkiismeretesen szolgálni mindig ohajtottam, hódolok azon erős és törhetlen buzgósággal, melylyel a lefolyt nehéz szomorú 12 évек alatt megragadtam min-den alkalmat, hogy eltiprott men-zeti jogainkat irással, szóval és tettel követeljem, védjem és iga-zoljam.

„E szent törekvés, melyben honfítársaim oly buzgón pártoltak, nagyobb tért nyerend a jövő or-szágyűlésen, és ha nehezebb és veszélyes e tér, az eredmény-

mely elérhető, nagyobb, dicsőbb és oly eldöntő leendő, mely által hazánk jövője törvényes alapra fektetve, vagy századokra fog újra biztosítani, vagy pedig — mitől Isten megmentsen — a kétes küzdelem veszélyes tusája újra, még pedig gyorsabban megindulni.

„Hozzon a sors bármit, én önként nevében:

„1-szor. Magyarországnak, szeretett hazánknak független önállóságát, területének csorbátlan ép és egész mivoltát, nemzetiségünknek fentartását és fejlődését követelni, ha kell, törvényes eszközökkel védelmezni fogom.

„Szerintem ezek azon igazak, melyeket én mindenekelőtt az első vonalba sorolok, melyekkel létünk oly szoros kapcsolatban áll, hogy nélkülük csak nemzet lenni is megszűnnék.

„Ezekért áldozunk mindent, ezeket fölállozni semmiért se lehet.

„2-szor. E független hazában őseink alkotmányos társadalmat képeztek ezer év előtt, ezen ősi alkotmányosság tőlök reánk maradt legdicsőbb örökségünk, melyet fentartani legszebb földadományunk, unokáinknak épességben hagyományozni legszentebb kötelességünk.

„Ennek védelmére irtam „Magyarország és a magyar király igaz jogairól“ címzett munkámat, s a mit irtam, azt szóval is vitatni és védelmezni fogom, hogy róltunk nélkülünk ne rendelkezessék senki, és csak alkotmányos törvényeinek hódoljon a magyar.

3-or „Az 1848-ki törvények elveit, melyek régi alkotmányunknak alapját szélesítették, mert a kiváltságos osztályokat a néppel összeolvastva, az összes nemzetet részesítették az alkotmányosság javadalmában, — ezen 1848-ki törvényeknek elveit határozottan elfogadom, s bár nem állhatok azok sorában, kik a régi kiváltságos rendszert csak becsméri; mert a haza szerzői és ezer éves föntartóinak érdemeit tagadni, nagy tévedésnek és saját multunk bepiszkolásának tartom, azt mégis erősen hiszem, hogy korunk követeléseinek folytán, csak a tökéletesedésnek Isten rendelte ösvényén haladunk akkor, midőn a polgári egyenjogúságot, a törvény előtti egyenlőséget, a közhatalmát, az urbáriságok méltányos megszüntetését, a természetet és keresztényi tanoknak ezen mind megannyi következményeit ősi szervezeteinkbe törvényesen beleilleszteni, gyakorlatilag érvényesíteni és föntartani törekszünk.

„En részemről buzgó apostola kívánok lenni az ily szellemű fejlődésnek, és az 1848-ki törvények elveit föntartani, s azokat ősi konstitúciónkkal egyhangzóságra hozni, teljes erőmből törekvő leszek.

„4-szer. Az 1848-ki törvényeknek legszebb gyöngye a felelős magyar önálló kormány, melyet mindig követeltek őseink, kik az idegen befolyások ellen folyvást fölszóltak és ovakodtak. Ezen kormányt kivívta az 1848-ki országgyűlés, megerősítette V. Ferdinánd koronás királyunk, de törvénytelenül semmisítette meg a lefolyt 12 év alatt uralgott absolutizmus.

„Ennek helyreállítását követelni törvényes jogunk van, én részemről semmitem fogok elmulasztani, mit e cél kivételére törvényes korlátok között alkalmasnak ismerendek.“

A szent-imrei templom. *)

Még áll a templom a szabad mezőben,
Még ott barnul sok százados fala,
Volt véz viharban osztályrésze bőven —
Am pusztá rommá nem lőn általa.

Büszkén daczol veszélylél és idővel —
Mint szerzőjének óriás hirneve,
Új nemzedék ő nemzedékre nő fel:
S ő mindig az — sőt szentebb leve . . .

Ősz falain a kúszó kövi cserjék
S zöld moh között veresik a homok:
Mert víz helyett török vérral keverték —
Igy alkoták meg e szent templomot.

Oh nagy Hunyadnak hazamentő lelke!
Még itt lengsz, érzem, e falak fokán,
A győzelem babérain lebegve —
Melyek viritók annyi év után.

Az ódon ablak ólomkarikáin
Mig a holdfény éjente beragyog,
S a harcmezőn a szél üvöltve jár kinn;
Fölkkelnek itt rég elhunyt századok.

A diadal emlékét ünnepleni
Sok ősi árny a sírból felsiet:
A nép még gyakran hallja énekelni
Éjfélkor itt a régi hőseket . . .

S a vándorok a közel utról látják,
Hogy a magányos templom fényben áll:
Oltárain száz gyertya hányja lángját —
Borongós éjben, holdsugárinál.

*) A szent-imrei, tövisi és gyula-fejérvári templomokat azon zsákányból építették Hunyady János, melyet Marengóján: a szent-imrei csatán tönkre vert törököktől elvett. Történt ez ütközet, melyben a hős Kemény Simon elesett: 1440-ben. (Az első két templom rajzát közölte a V. U. 1858: 18. és 1860: 31. száma.) T. K.

A jámbor utas áhitattal hallgat:
S im, mintha távol a föld ingana,
Felrázva a bús hallgató nyugalmát —
Megzendül a mélyhangu orgona . . .

A templomhoz ha közelednek bátrak:
Még sarkantyú-pengést is hallanak;
A mint a régi harcosok lelkek járnak —
A kongó léptek is kihangzanak . . .

S mint jámbor pórok ó regéje mondja:
Egy ifju egykor elszunnyadva itt —
Éjféli felé zaj zeng a zárt templomba —
Fölverve a nyugvónak álmait.

Az rémület tekinté szerzeteséjjel,
S keblét ijedség árnya lepte meg:
Az oltár díszle szép tündéri fényvel —
Nagy kartartókban gyertyák égtenek.

A falakon török zászlók lobogtak,
Oltár előtt hadsákmány: kincseshalom —
Köves kardok, vérték, pajzsok ragyogtak —
S egy hős fektűt a gyázvatonal.

A ravatal két oldalán leventék
Térdeltek, mondvá mormogó imát;
Az orgonának hangjai búgva zengtek
A gyászmisét: egy bús melódiát . . .

Az oltár mellett vén barát miséje,
Pánczolás mellett ősz szakáll felé,
Kard oldalán, kereszt a jobb kezébe, —
Ugy méne a halottállvány felé.

Cserkoszort tartott a jobb kezében
— A hős fejénél hollós paizs állt —
A koszort fejére tette szépen, —
És megcsókolta véres homlokát.

„Im engedé az Urnak nagy kegyelme,
Hogy megverők a bős pogány hadat,
Oh hős! a harc élteddel lőn megnyerve:
Az ünnepeit, Kemény Simon, te vagy!“

— Most felhangzott a kakasszó . . . s az árnyak
Szét foszladoztak, mint a nyári köd;
A fáklángok elhalványulának —
S kihunyának kék lobbanás között . . .

És állt a templom újra bús magányban,
Mint áll ma is vérepte völgy felett:
S láttára a dalnoknak hő agyában
Csatán borong a lázas képzelet . . .

— Regés idők, győzelmek szent emléke,
Ó, tisztes egyház, állj sértetlenül!
Történeted magzatjaink szívébe
Anyák oltás be, biztatójelül —

Hogy lelkesüljön ősink nagy nevére
A magyar ifju, s légyen tette kész,
Hazájáért lángoljon lelke, vére:
Békében bölcs, hadban serény, vitéz.

Állj oh szent emlék! Tornyodat ne szállja
Rontó villám; ne érje láng soha;
Ősz faladon a fergetegnek szárnya
Ártalmatlan suhanjon el tova! . . .

Hogy mint ma: úgy még századévek mulva
Büszkén mutasson a magyar reád:
S az ősöknek példáján bátorulva
Mégvédje — mint ők — a szabad hazát.

Thaly Kálmán.

Vándorlások Erdély felé.

(Folytatás.)

III.

(Lazúr. — A hollói völgy. — Venter és kőbányák. — Pedig a halál nincs messze az élettől. — Két magyar író összekötésben három oláh faluval. — Pokola völgye. — Béla vára.)

Váradról egészen Vaskohig, másrésztől Rézbányáig igen jó karban tartott országot vezet, ezentúl már csak hegyi ösvények, s csapások találhatók.

Lazáron ebédelvén, alkalmam volt, az ide nem messze eltemetett Vasváry Pál nagybátyját, F. uradalmi felügyelő urat megismerhetni, ki daczára az annyiszor kárthatott dohányzásnak, s bár nem mulik el nap, melyben a maga borát és fekete kávéját meg ne inná, még most is, 72 éves korában oly eleven, ürge, egészséges és jókedvű, mint a kollegiumból kiszabadult ifju.

A falutól nem messze, az ut mellett erdőszélen kedélyesen legelészt egy vad-disznó-nyáj, mely azonban emberi ápolásban részesül, vadságának jelét most egyedül külső alkatán s színében viseli. E nyáj a vá. adi l. sz. püspöké.

Azonban a Váradon tuli erdőben a nemesebb vad, — mint róka, farkas, vaddisznó, őz, némely helyütt szarvas, s nem ritkán medve is szép számmal található, bár — fájdalom! — magának egész utamon egyetlen efféle eleven példánnyal sem volt kalandos találkozásom. — Téli időben gyakran megtörténik, hogy a farkasok a falvakba is látogatást tesznek, s miután a lakók nem igen vannak fegyverrel ellátva, — természetesen, hogy ritkán térnek vissza erdei rejtekükbe türes kézzel, vagyis inkább szájjal.

Eddig folyton sürü rengeteglepte hegygorinceken vezetett utunk. Most a magaslat végpontjához érünk s felséges tájkép nyílik szemünk elé.

Ez egy mosolygó tekintetű völgy, melynek mintegy középeg földnyelv alakjában nyomul be a viritó fennsík. Fölöttünk azurkék menny, itt-ott mintegy himzetül ezüstszegegyű báránnyal hűcskével tarkázza, miknek futó árnya csalogató világításban tündeti fel a tájképet. Alattunk smaragdözl virány, mintegy óriási szőnyeg terül el, melyről a legbájosabb idylli csoportokat előállító himzet sem hiányzik, itt a hegyekről zuhogva, csörtetve lerohanó folyócska, higan kelepelő malmokat hajtva, majd meg a tükrére boruló mezei virágokkal enyelegve, míg tovább futva a füzesek sötét árnyékában eliskamlik a szem elől, számtalan ponton elszórt falvak obeliszk alakban felnyuló tornyaikkal, s különös házfedeleikkel, az útszél mellett kigyózó gyalogösvényen mellükre hajtott fűvel baktató férfiak, a szántóföldeken dalolva dolgozó, festői öltözetű nők s a távoli hegyoldalokon legelésző nyájak, miket az elszórt omladványoktól alig különböztethet meg a szem.

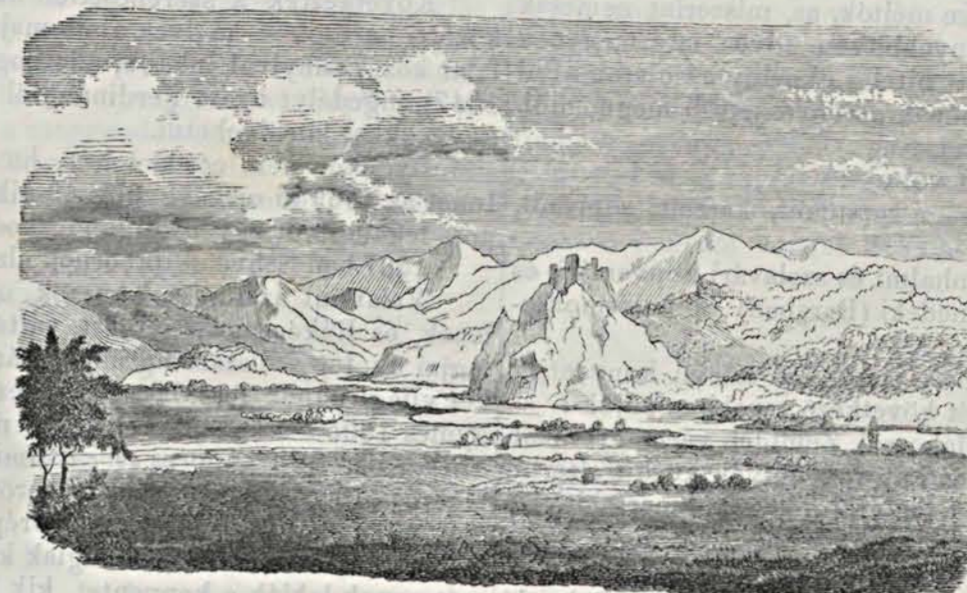
E regényes fekvésű völgyben legelsőben a magyarnevi, de oláhajku *Hollódra* értünk, melynek a völgyet is átszelő, pisztrángokkal bővelkedő *Holló* vize kölcsönöz legnagyobb érdeket. — Ehhez közel fekszik *Venter* nevű nagy helység, hol a szőlőművelés nyomaira is akadunk. Van jeles kőfejtője s milliónyi diófája. Localis krónikájához tartozik, hogy *Venter* plebániáját egy ízben épen *Venter* nevű lelkész kérte a maga számára. A latinul tudók észrevehetik, hogy e helység neve a mennyire nem szép, annyira eredeti a maga nemében. Említésre méltónak találom, hogy míg más oláh falvakban a temető rendszeren a templomot köríti, itt a halottak országa jó egy órányira fekszik a helységtől, a mi kivált téli időben ép oly kellemetlen lehet a végtisztességet tevő lelkész, mint a gyászolók számára.

A kanyargó venteri hágón felkapaszkodva, a jó darabig zárva volt látkör ismét szélesbedik s utunk változatosan völgyeken, bérceken, hegyhátakon visz keresztül.

Egy ideig vadszölő, csipkebokors egymásba nőtt folyondárokkal szegélyezett uton haladva, *Robozra*, majd meg *Robogányra* bukkanunk. Ez utóbbi helynek több csinos uri háza elhanyagolt, vagy tán célirányosan sohasem is használt meleg kénköves forrása is van.

E két helyre érve, a művészet s irodalom teréről két név jutott eszembe: először *Robogány*, évek előtt a nemzeti színpadon *Dobsa* Guttenbergének személyesítője, s *Roboz*, a balaton-vidéki levelezők nagymestere, ki eddig tán nem is álmodta, hogy névrökona töle oly távol szerénykedik.

Robogánytól balra látszik *Kosgyán*, mi arról nevezetes, hogy magyar nem-magnás író birtoka! Lelketűdítő vidékére néha le szokott rándulni genialis tulajdonosa, *Dobsa Lajos*.

Béla vára.

Pokola hasonnevű völgyben fekvő, a csinosabbak közé tartozó oláh falu, mellette csörgedez a *Pokola* kristálytisza vize. E falunak van csinos temploma s jó karban levő iskolája.

A *Pokola* nagy kiterjedésű, meglehetősen termékeny s emellett véghetlen bájos tekintetű völgy. Lankásan több falu, s ezek közt református lakókkal is bíró, van elszórva, kik azonban napról napra mindjobban eloláhosodnak. E völgy látkörét keletről az égbenyülő erdélyi havasok, s délkeletről meredek, sötét rengetegborította hegylánc zárja el, melynek előrenyúló szirtfokán, mintegy kikönyöklő roppant erkélyen, *Béla vára* barna romjai szomorózkodnak.

E várom mellett elhaladva, ezer fényes ábrándkép merült fel lelkemben, s magam előtt láttam a nyers erényekben gazdag magyar daliákat ezernyi viszonyaik közt.

A századok előtti idők, meggyőződésem szerint, nemcsak a durva bátorság s az ököljog, hanem az általános költő érzület kora. Mily porhoz, hitvány anyagiassághoz, hétköznapi érzületekhez tapadtak vagyunk mi, a civilizáció sarjadékai, kik föjtőlégű városokban élve, az anyagi kéjeket léptennyomon hajhászva, szép-érzést negélyzünk, s tanyáinkat sodomákban ütjük fel!

Mennyivel magaszatosabb fogalommal bírtak őseink a felséges szépségről, mint mi, bizonyítják maiglan az ország legbájosabb pontjain elszórt romok, ama vár- és kastélyomladékok, melyek mintegy a természet imádásának szentélyeitül látszanak építetteknek!

Bélavár körrajza, lelkünket megragadott álomképként hol elenyészik, hol ismét feltűnik, míg nem elérünk az oláhok metropolisába, *Belényesre*.

Belényes régi város, s magyar elnevezését az e vidéken úgy mint Erdély síkjain igen elterjedt, de ma már az utolsó magik kiirtott *belényeknek* köszöni. — Alakjára nézve felvidéki mezővárosainkhoz hasonlít. Vannak benne a szokott hivatalokon kívül r. k., oláh és reform. egyház, oláh-katholikus gymnasium s püspöki palota. Közéleben van a nem rég felfedezett roppant *meziádi* csepegőkő-barlang. (L. V. U. 1859: 14. sz.)

Belényes értelmisége úgy, mint egyéb e vidéki városé, kizárólagosan magyar, mindazon szeretetreméltó sajtásággal, mik fajunk kiváltsági. Nagy hírük daczára egész utam alatt feltűnő szép oláh nőt keveset, de a magyar hölgyeket mindenütt oly szépeknek, mint kedveseknek találtam.

(Folytatás következik.)

Lelesz.

Nyolczszázados alkotmányunk sok vihart kiállott intézményei közül kegyeletet érdemlő emlékként fennmaradtak *hiteles helyeink*, melyek a legujabb időkig nemcsak hiteles pecséttel valának el látva — hanem azon joggal is éltek, melyet most a közjegyzők gyakoroltak, u. m. a végrendeletek s mindennemű, de főleg a birtok-eladási kötvények hitelesítése és törvényelőtti érvényesítése.

E hitelességi tekintélyre őket eleinte egyesek vallási bizalma emelé — később törvényeink szentesítették és avatták olyanokká, minthogy drága kincs gyanánt őrizték s őrizik mai napig is az ország családjainak birtokviszonyait tartalmazó okleveleit, s így közvetve az ország jogviszonyainak nevezetes részét.

Csoda-e tehát, ha a törvénykezés ily fontos hivatást soha ki nem haló, lakhelyeiket nem egy könnyen változtató, s minden veszély ellen jól védett épületekben lakó egyházi testületekre bízta, melyek egyneiben ész, erő s akarat nem hiányzott, Isten, hon, s embertársaik iránti köteleik hű és szent teljesítésére.

E testületek képviselője nélkül továbbá sem határjárások, sem birtokviszályok miatti törvény elé való idézések hitelesek és érvényesek nem valának. Végre mi érdemüket leginkább emelék, s mi-ért szintén figyelemre és tiszteletra méltók, az, miszerint nemcsak a törvénykezés folyamat megkönnyebbitvén üdvös intézménynek bizonyultak: hanem mint a kiadott hiteles okmánymásolatok által számtalan eredeti okmány tartalmának az enyészettől megmentői, történelmünk dús forrásai lettek.

Hazánk e hiteles helyei tehát voltak:

a) A róm. kath. káptalanok — a rozsnyóit, kassait, sopronit, és nagyszombatit kivéve.

b) A sz. Benedekrend pannonhalmi és szalavári konventjei, és a hajdan szintén e rendnek sz. benedeki (Barsban) és kolosmonostori (Erdélyben) apátságai.

c) A premontrai rend csornai, jászói, és leleszi konventjei, mely utóbbinak rövid ismertetését következő sorokban adjuk:

Lelesz kis mezőváros, 1500 lakossal, Zemplén vármegye azon részében, mely a Tisza, Bodrog, és Latorcza folyók között elterül-ven, Bodrogköz nevét visel. S.-A.-Ujhelytől mintegy 4 mérföldnyire esik közel a Latorcza vizéhez.

Hajdan Zemplén városához tartozó birtok volt.

1132-dik év körül II. Béla király keresztelésekor Boleszló váci püspök mint keresztatyja nyeré ajándékul*), ki azt a hazánkban már 1130-dik év óta letelepedett premontrai szerzetes rendnek ajándékozta, és számára ott kolostort és templomot is építtetett a szent kereszt tiszteletére, melytől a prépostság címét ma is veszi.

Hogy azonban ezen Boleszló, s mint váci püspök nyeré ajándékul, és pedig 1132-ben, ez historiai kétely — valamint az is, hogy III. Béla 1180-dik évben aranypeséttel látta el a fönnérített konvent alapítólevelét, mert a váci püspökök so-

rában 9-dik helyen Boleszló püspök előfordul ugyan, mint a leleszi konventnek egyszersmind alapítója, de ő püspöki székén ült 1186—1215.**)

A prépostság alapítása tehát a legvalószínűbben az 1186—1196-ra esik, annyival is inkább, minthogy Boleszló püspök ez alapítványát végrendeletben tevő az idézett okmány szerint, mit csak magánvagyonnal tehet, következőleg Leleszt örökségkép bírhatja. III. Béla király pedig 1196-ban már meghalt.

1214-ben II. Endre király nemcsak megújítja az 1200 körül Imre király által megsemmisített okmányt: hanem a prépostságot új adománnyal is gyarapítja, meggyilkolt Gertrud nejeinek t. i. egy részét itt temettetvén el, érte két szerzetes által végzendő engesztelő áldozatok díjával.***)

Ily alapítványok következtében a prépostság javai is egyre nőttek, melyeket később részint egyesek, részint egész rablósapátok nemcsak pusztítottak: hanem birtoklását bitorolták is. Mindannyiszor mind a templom és prépostság magán-vagyon, mind magán, és országos levéltára tetemesen károsodott. E levéltárnak pedig párja Fuxhoffer szerint azon időben nem volt, akár a csomagok számát, akár régiségemlékeit, akár végre jegyzőkönyveinket

számát tekintjük, milyen ott 100-nál több volt. — Képzeltető tehát, mennyi historiai kincs esett egyesek és egész pártok viszályainak áldozotul a tudomány legnagyobb hátrányára.

Következtek a szerencsétlen Szapolyai és Ferdinánd király közötti harcok — melyek alatt majd egyik majd másik fél hatott falai közé, annyival inkább, minthogy II. János prépost (1526—1547) engedélyt nyert Ferdinándtól a konventet várként falakkal és árkokkal körülvehetni.

Ilyenkor nem csoda tehát, ha a konvent tagjai elszéledtek. Innét az 1559-ki országgyűlés 49-dik t. cz. meghagyja, hogy a prépost legalább öt egyénről gondoskodjék.

1567-ben Schvendi tábornok elzalogosítja javait.

Valamint azelőtt a Thurzók, úgy ezután a Boeckayak, Bethlenek, és Rákóczyak egymást válták föl. Így a premontrai rend tagjai mintegy félszázadig innét számkivetve valának, s bár helyüket világi papok foglalák el, és kezelék a teendőket: a szerencsi gyűlés 1605-ben mégis két világi nemest rendel oda *Requisitores litterarum*, és *executores serenissimi principis* név alatt, kiket II. Mátyás király is szükségéből megerősített 1608-ban.

1610-ben Habardy László prépost a világiaktól visszaveszi a levéltárt, 1619-ben ismét világiak kezében látjuk, míg 1655-ben ismét papok lakják a konventet, kik III. Ferdinándtól új pecsétnyomót nyernek. — Ez-

után a préposti címet Magyarország több főpapja viselék, kik közül Benkovits Ágoston prépost 1682—1700, mint nagyváradi püspök egyszersmind Nagyváradról a törökök elvonulván, püspöki székét elfoglalván, 1700-ban Leleszt a szerzet tagjainak, mint illetékes birtokosainak visszaadójával együtt, melyeket saját pénzén visszaváltott. *)

A XVIII. században Lelesz prépostjait és egyéneit az alsó Ausztriában fekvő pernecki vagy a Morvában létező lucai apátságból nyerék.

Tahy Károly prépost által (1710—1729) az épületek mind kijavítottak, s a templom régi fényébe visszahelyeztetett, levéltára pedig újra rendezteték Zemplénmegye valódi díszére, és hasznára.

Végre midőn e konventet 46-dik ismert prépostja (1250—1787) kormányzta: II. József császár, szerzeteket eltörlő rendelete e prépostságot is érte. Irományai ládáiban Egerbe, mások szerint Budára vitetni rendeltettek, javai pedig a vallási alapítványokhoz csatoltattak.

1802-ben pedig Ferenc király honunkban a premontrai rendet is visszállítja, ki egyszersmind tanítói kötelezettséget róván reá, a jászói és nagyváradi Sz. Jánoshoz címzett prépostsággal egyesíté — mely utóbbi első prépostság vala e honban azon 42 prépostságok közül, melyekkel a főt. rend virágzása korában birt.

Ugyanezen évben az országgyűlés a leleszi konventet ismét hiteles helynek nyilatkoztatta a 16-dik t. cz. által.

Jelenlegi prépostja — ki a magyar országgyűlés főrendi tagja — főt. Répássy József ő méltósága, ki e prépostságot valamint három elődje is sok jótékonyasággal részesíti, s kiknek kormányása alatt a szerzetes kanonokrend tagjai Magyarhonban szép hirnevet és érdemeket szereztek maguknak.

I. E. B.

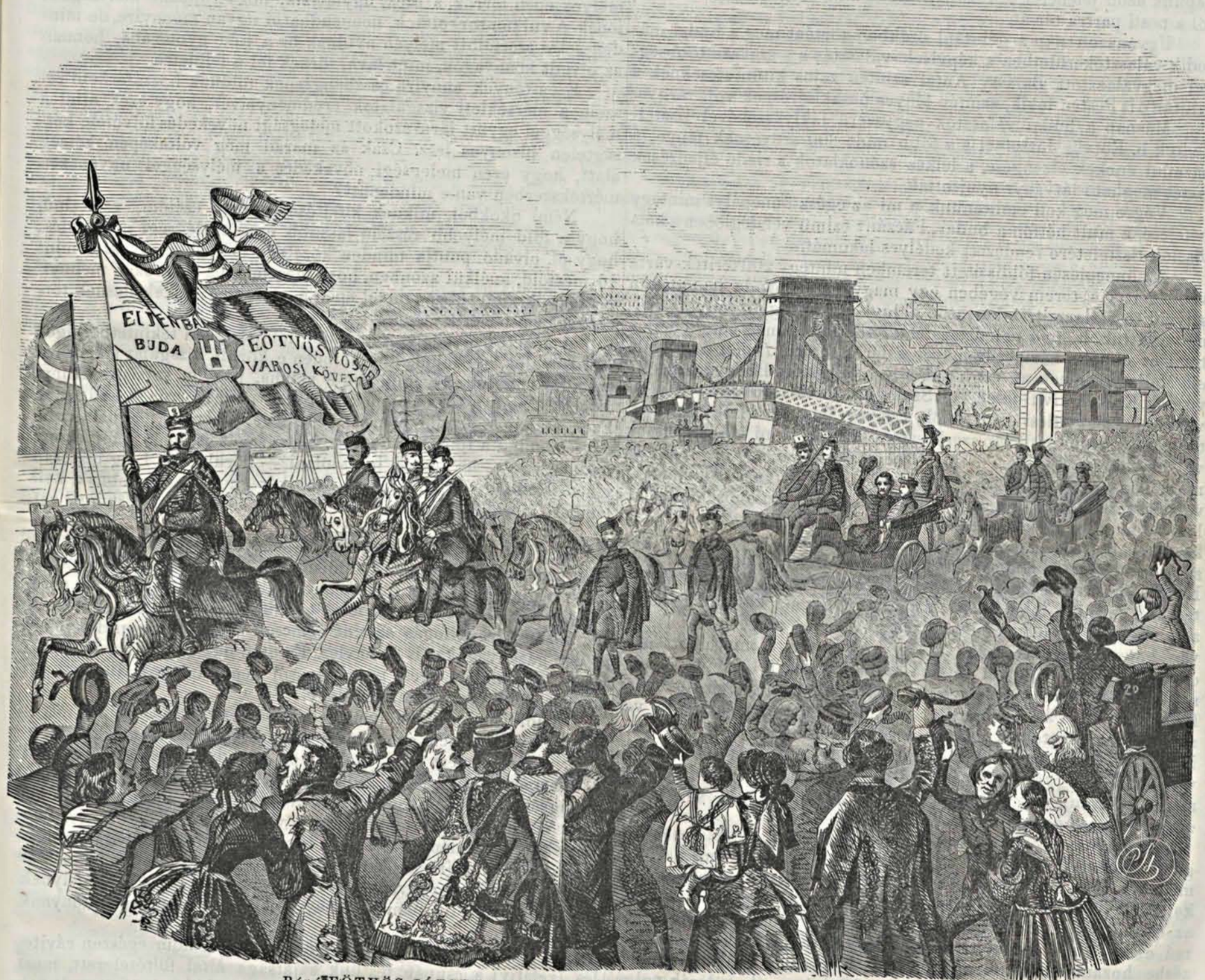
*) Topogr. M. Regni Hung. 478. l.

Buda főváros követválasztása.

(Márt. 17-én.)

A lefolyt hetekben a politikai lapok számos követválasztás leírását hozták. Nem egy helyről szomoruan kellett tapasztalunk, hogy a pártszenvédely fékét vesztette s oly jeleneteknek valánk tanui, melyeket alkotmányos életünk új reggelén valóban csak el-lenségeink öröme idézett elő a meggondolatlanság vagy roszakarat. De voltak, még pedig tulnyomó számmal voltak meghatározó választások is, melyek népünk társadalmi műveltségéről és politikai érettségéről tesznek fényes bizonyosságot.

láló színpadon ült a választási bizottsmány, virágok, zászlók és városi czimerek között. A gyűlést a bizottsmány elnöke, a korábbi polgármester, Wahlheim, nyitotta meg rövid beszéddel, mire a jegyző magyar és német nyelven felolvasá az ide vonatkozó törvénycikkelyt. Ekkor Buda egyik legérdemesebb polgára, Ráth Péter lépett a szószékre, elmondván a nap fontosságát s azon tulajdonokat, melyeket Buda városa az ő képviselőjétől megkíván. Midőn b. Eötvös József nevé kimondá, a ház falait megrendítő Éljen! tört ki, a karzat hölgyei kendőiket lobogtatták, — s a színház falain kívül álló, több ezerre menő népsokaság hiven viszhangzá a belülről hangzó örömkialtásokat. — Szavazást — ismé-

Báró EÖTVÖS JÓZSEF hazatérése a budai választógyűlésről (márt. 17-én.)

Ez utóbbi tekintetben a legragyogóbb példával ment elő az ő főváros Buda, mely a képviselő-választás napján, mártius 17-én, lélekemelő alkotmányos ünnepet ült, tanúságot adva a választók hazafiai szelleméről s alkotmányos polgárhoz illő rendszeretéről. Olvasóink tudják már, hogy Buda főváros egyik választókerülete fényes érdemű hazánkfíát, az 1848-i minisztert, b. Eötvös Józsefet, a második kerület a főváros s a távol vidék köreiből dicséretesen ismeretes ügyvédet, Balássy Antalt választá meg.

B. Eötvös megválasztásának színhelye a budai térs nyári színház volt, mely egészen megtelt választókkal; a páholyokat és karzatokat vidám hölgyek serege foglalá el. Minden választó b. Eötvös arczképét viselék kalapja mellett. Az emeltebb helyet elfog-

telt kérdésre — sem ohajtván senki, a választás néhány percz müve volt. Az eredmény elnöki kimondása után b. Eötvös József lépett választói elé, fényes beszédben köszönvén meg választói bizalmát. Miután ő Budán született s itt élte ifjúsága legszebb éveit, főtörekvésének vallá, hogy ezután is mindig hű fia maradjon szülővárosának. Beszédét zajos eljenzések kísérték s a lelkesedés riadva tört ki, midőn előadása végén kimondá azon meggyőződését, „hogy oly nemzet, mely egyetért, s magát a jog teréről sem anyagi érdek által elcsábíttatni, sem fenyegetések által elijesztetni nem engedi, oly nemzet, mely a törvény paizsa alatt szabadságaért küzd, — legyőzhetetlen!“ — A beszéd végeztével egy gyönyörű nemzeti zászló adatott át a megválasztottnak, melyet Buda hölgyei

*) Uj m. Mus. 1859. III. füz. 170. l.

**) Schem. Cleri Vac. 1861.

***) Fuxhoffer Monast. 1860. Kaprinay után.

ezüsttel himezték. Erre az egész gyülekezet elénekelt a Szózatot, melylyel a választási ünnep be lön fejezve.

De az utcák ünnepe csak ezután kezdődött s oly diadalmenetnek valánk tanu, melynél nagyszerűbbet fejedelmek sem tapasztaltak. Báró Eötvös Józsefet, ki Pesten lakik, haza kísérték választói. Zászlót lobogtató, magyar diszruhába öltözött lovasok után jött a négylovas hintó, melyben a képviselő s egy választóült, utána ismét lovasok, gyalog zászlósok, vagy ötven hintó s a tengernyi népség, mely az egész hosszu uton nem szűnt meg éljenézni s a Szózatot énekelni. S e roppant sokaság között, e hosszu menet alatt sehol legkisebb rendetlenség sem történt! Mellékelt képünk azon jelenetet ábrázolja, midőn a diadalmenet a lánczhidról a pesti partra tér át.

Ugyanazon nap a délutáni órákban történt meg a budai második választókerületben a képviselő-választás s a szavazattöbbséggel megválasztott Balássy Antal szintén zajos kintünetéseknek s miután ő is Pesten lakik, szintén fényes hazakísérésnek volt tárgya.

Másnap a budai választók nagyszerű fátylaszenével tisztelkedtek b. Eötvös Józsefnél s a több mint 600 szövétnék fénye, a hazafiai énekek elzengése, a lelkes szónoklatok s riadó éljenzések ismét megható látványt nyújtottak.

Végre meg kell említenünk, a mi az egész ünnepélyt mintegy befejező, a mult hétőn a budai „Fácán“ című vendéglőben a képviselők tisztelőre rendezett kedélyes lakomát.

Az ünnepiesen földiszített teremben mintegy 200 teríték várta vendégeit s a terem végében egy magyar zenebanda hangoztatá szivvidítő dallamait. A karzaton hölgykiszorú foglalt helyet. Sajnával láttuk, hogy a polgármester ez alkalomra meg nem jelenhetett; ez okból a házigazda helyét a derék főbíró, *Hojcsi* ur foglalá el. Mellette ülének az est hősei, a megválasztott Budavárosi képviselők. Ezeket kivül jelen volt Szalay László és Gorove István pestvárosi országgyűlési képviselők, Lónyay Menyhért jeles publicis tánk, végre több pesti lap szerkesztője, kik között mi is szerencsésül valánk, helyet foglalni. Nem szólnak a lakoma anyagi részéről, mely pazar bőkezűségben tüntet fel Buda polgárainak magyar vendégszeretetét; csak a szellemi részről kell itt különösen megemlékeznünk, a pohárköszöntésekben nyilatkozott meleg hazafiai lelkesedéssel. S itt nem is annyira az ünnep elismert szónoki tehetőségű vendégeinek fényes hatása áldomásairól (milyenek voltak b. Eötvös, Szalay, Balássy, Lónyay, Hunfalvy stb. felköszöntései) teszünk említést, mint inkább a budai polgárság köréből felhangzott, egymást érő lelkes felszólalásokat akarjuk megemlíteni. Tudva van, hogy Buda városa sokáig oly hirben állott, mintha ott már csak a multnak romjain sétálna az elmaradás, a közönyösség árnyéka, s a haladás, ifjúi lelkesedés szelleme mind a felvirágzó Pestre költözött volna át. Örömmel tapasztaltuk most, nemcsak a városi község vezetőinek, hanem a polgárság minden osztálya, az ipar, kereskedés derék tagjainak ajkairól is mindazon érzelmek, vágyak és meggyőződések őszinte hangoztatását, (hol magyar, hol német nyelven), melyekről azt szoktak mondani, hogy ez az igaz magyar ember hangja és érzülete!

Buda város polgársága a hazafiai érzelmek, a haladás és polgárisultság érdekei iránt oly fogékonysággal, lelkesedéssel bír, mely az ország ő fővárosát méltán megilleti, és azon reményt kelti bennünk, hogy a mint a Duna lánczvidja nagy hatással volt az eszmék és érzelmek tisztulására, szintoly jótékony hatással lesz reá e napokban megnyitandó vasutja, mely ismét közel érintkezésbe hozandja hazánk minden részeivel, a világgal. Szívünkben kívánjuk, hogy ő Buda városa újra felvirágozzék, s derék polgárainak hazafiai szelleme örök időkre fennmaradjon!

A föld beljébeni tüzről.

Gyakran lehet hallani, hogy a föld belseje tüzzel van tele. — Min nyugszik ezen előfelvét (hypothesis?) — Mit értenek alatta a földismészek?

Mindenki előtt ismeretes, hogy a föld felszine alatt egy bizonyos mélységben a nap különböző részeiben vagy az évszakokkal nem változik a mérséklet, hanem állandó, sőt még melegebb, mint közép-mérséklete a felületnek. — Leginkább észrevehetjük ezt egy jó pincében, melynek mérséklete soha sem változik. Epen oly ismeretes az is, hogy mérséklete a föld beljének annál nagyobb, mennél mélyebben hatol az ember befelé. Ezt bizonyítják a mély-

aknában tett hőmérői vizsgálatok. Jóllehet e melegségi növekedést nem minden aknában találtak hasonlóknak, de körülbelül minden 100 láb mélységre egy fokkal növekszik a száz részre osztott hőmérő. Ha már előre föl lehetne tenni, hogy e melegségi növekedés az embertől elérhetlen mélységekre is hasonlóknak marad, úgy vidékünkön, hol a közép-mérséklet a felületen 10. fok, 9000 láb mélységre a víz forrójának megfelelő mérsékletet, azaz: 100 fokot kellene találnunk. *) Öt vagy hat mérföldre a felület alatt a vasnak, — 10-re minden előttünk ismeretes sziklafajoknak meg kellene olvadni. Ezen előfelvétet s az ebből vont következtetést bizonyítják is csakugyan a melegforrások és a vulkáni jelenetek. A források annál melegebbek, mentől mélyebbről buzognak föl; némelyek épen forrók, s ezek, ugylátszik, hogy roppant mélységből jönnek. A vulkán-torkolatok, nem tudhatni ugyan mennyire, de mindenetre szerfölött mélyen nyulnak be a föld gyomrába, honnan az olvadó kőanyagok, mint láva, törnek fel a felületre.

Ezen tények annyira összhangzanak földünk hozzáférhető részein a mérsékleti vizsgálatok eredményeivel, hogy ezek által a mélységgel együtt járnak szokott melegségi növekedés fölvelele kétségtelen bizonyos lesz. Csak az marad még voltaképen kétség alatt, hogy ezen melegségi növekedés s mélységgel ugyanazon mértékben van-e mindenütt?

Némi okokból, miknek kifejtése itt nem célom, valószínű, hogy a föld mélyebb részein lassabb ezen melegségi növekedés; hogy pl. olvadó pontja minden közetnek mélyebben fekszik mint 10 mérföld, anélkül azonban, hogy meg lehetne határozni, mennyire fekszik mélyebben, mivel épen a melegségi növekedésnek törvényét nem ismerik eléggé.

A közetek olvadópontját tudni, földismészeti tekintetből, igen fontos volna, de mindeddig minden e körüli vizsgálat sikertelen maradt, s vajjon sikerülni fog-e valaha, nagyon kétséges. Annyi bizonyos, hogy a föld beljének folyékonynak és forrónak kell lenni. Ezen általános olvadó pontnak bizonyos ismerete, meghatározna egyszerűs mind a tömör földkéreg vastagságát is, mely a folyékony földmagvat — ha szabad így szólani — körülveszi. Elég biztosan lehet azonban állítani, hogy e földkéregnek vastagabbnak kell lenni 10 mérföldnél, de hogy 20, 30 vagy 40 mérföld vastag-e? azt még nem tudták meghatározni.

Igy hát elértünk a föld belsejébeni tüzhöz. De vajjon megfelelő-e ezen, a föld belsejének földismészekről sejtett állapota annak, a mit a köznapi életben tüznek neveznek? Felelet: nem, mert épen annyiban különbözik tőle, mint olvadó ón, viasz s többféleképpen. A tüz közönséges felfogás szerint nemcsak meleget, hanem lángokat és égő gázanyagokat is feltételez. Ez utóbbiakról pedig a föld beljében, s általában égési processusról nem lehet szó. Hiányzik itt az égést feltételező gázalaku éleny.

A földismészek előfelvéte tehát csak egy, a meleg által folyékonyvá vált, de nem égő földmag. A melegség következtében fogékony a víz is, mert ha egy bizonyos foknyira a meleget elvonjuk tőle, kemény testté, jéggé szilárdul. Ez áll valószínűleg minden folyóságról, ha szintén nem is sikerült mindeniket megkeményíteni; épen így olvadnak meg a meleg következtében a közönséges légmérsékletnél keménynek ismert legtöbb testek. Ha ezen megolvadáshoz — a mi érzékünk szerint ítélve — felette nagy mérséklet szükséges, akkor az olvadott testet forrófolyékonynak, a melynek megoldására pedig nem kell nagy meleg, azt csak folyékonyknak nevezik.

A forróság — meleg — és hidegről fogalom egészen ráviteles (relatív) s csupán testünk sajátága által föltételezett, mert még azon test is, mely érzékeinkre nagyon hideg hatást gyakorol, tartalmaz meleget, melyet a körülmények változával elbocsáthat. Egészen meleg nélküli testet vagy ürt még nem találtak. A melegség csak különböző fokait ismerik, de megleghányt, melyet abszolút hidegnek lehessen nevezni, még nem ismernek. A földgömb kérge hasonlít tehát némiképp egy befagyott tónak jégfelületéhez, azon különbséggel, hogy a földkérgé, és az alatta található folyékonykás nem egyéb, mint a tó vize, és hogy folyékony lehessen, nagyobb melegségi fokot igényel, mint a víz.

Salóval hiszik is földismészeink, hogy egy része ezen kemény kéregnek, hasonlóan egy befagyott tó felületéhez hűlés következtében állott elő az egykor egészen folyó állapotban levő

*) Itt azonban megjegyzendő, hogy a valóóság forróját a lég nagyobb nyomása miatt egy kevéssel mélyebben lenne.

földanyagból, míg egy más része a már megkeményedett részek eltörődései és vízből hűlepedés által alakult.

A mit tehát nem egészen illőleg beltűznek szoktak hívní, e szerint nem tűz, hanem csak egy forró folyékony anyag, melynek előttünk magas hőfoka valószínűleg csak maradványa az egész földtest egykor sokkal magasabb mérsékletének.

Ezen forró folyékony magva a földnek okozza egész bizonyossággal a vulkáni kitérősekkor a természetnyeket (phänomen.) Itt is — a vulkáni kitérősek kifejezéseinél — a tűz kifejezés nem a legjobb, mert ez könnyen idegen eszméket kelthet fel. Beszélnek tűzhányó hegyekről, pedig soha egy hegy sem hányt tüzet magából, hanem az ily vulkáni kitérőseknél csak a gázanyagok égnek, mely égés egy felületi természetny, azaz: a lángok nem a hegy belsejéből jönnek, hanem a felületen képződnek, bizonyos gázanyagok elégeése által, mely gázanyagok a hasadékokból nyomulnak fel. Az ugynevezett tűzszlop, melyet vulkáni kitérőseknél a vulkán-tölcsér felett lehet látni, soha sem valószagos tűz, hanem részint a vulkáni tölcserben levő tüzes folyó lávaanyag viszfénye, részint pedig a már kihányt izzó lávaanyag által származik. Hogy pedig ez így van, könnyen utánmutathatni azon körülmény által, hogy egy ilyen tűzszlop a legerősebb szélben is — mely különben minden könnyen mozgathatót mérőföldnyi távolságra hajt — egyenesen és függőlegesen áll a vulkán-tölcsér felett. Egy lángoszlop pedig bizonyosan a szél játéka lenne.

Ha már az eddigiekből következik is, hogy tulajdonképeni tüzről a föld belsejében szó sem lehet, de a magas hőmérséklet mégis ténynek marad.

Ez a magas mérséklet, mely már most is mérhetlen fontosságú az emberre nézve, nagy hihetőséggel sok század vagy ezred mulva az emberi élet segédeszközei közt egy új és nagyon fontos szerepet fog játszani. — Ha a mindinkább népesülő földön az erdők és köszentelepek egykor kipusztulnak, gondolható, hogy akkor a föld ezen belső melegét használni fogják az emberek. Különös készülékek által a felületre vezetik s lakok melegítésére vagy gyárak fűtésére alkalmazzák. *) Addig minden bizonyonyal nem fognak ezen melegítő forráshoz nyulni, míg a tüzelő-anyag hiánya nem lép fel kényszerítőleg, — akkor pedig az anyaföld melege marad utolsó biztos menedéknek.

*) Ezen benső tűz idővel alkalmazása nem csupán egyéni képzelgés; — több jeles német geológ munkáiban láttam már megemlíteni, s ha jól emlékszem, Humboldt is olvastam. O. W. K.

T Á R H Á Z.

A pozsonyi országgyűlés 168⁷/₈-ban.

Másfél századi idegen birtoklás után Buda visszafoglalva, a gyászos emlékü és következményű mohácsi csata jóformán visszarolva, a haza legnagyobb része a török járom alól felszabadítva, s I. Leopold elérkezettnek látta az időt, hogy a királyválasztás eltörölésével, — az oly sokat szenvedt nemzet akkori kedvező hangulata mellett, — keresztilvigye az örökösödési elv megállapítását, mit már a rendek akarata ellenére magukat az ország örökös királyaiul tekintett elődei, oly sokszor eredménytelenül kísértettek meg, s hogy ezt törvényesen is elismertesse, 1687. Pozsonyban országgyűlést hirdet ily meghívó levelek kíséretében:

„Reménylhető levén, hogy szeretett Magyarországnak, mely istentelen kezek által reáerőszakolt török járomtól s belmozgalmaktól sokat szenvedett, Isten segédelmével és diadalmas fegyvereink közbejöttével ismét virágzásnak fog indulni, mint ez hajdan volt: a gyászos visszahanyatlás veszélyének kiküldésére nem tudunk alkalmas gyógyszer, mint a fenséges főherceget, Józsefet, fiunkat s következőleg, ha Isten életünknek véget vet, ezen ország és egyéb birodalmaink örökösét Magyarországnak királyává koronáz-tassuk.“

Orbán István királyi személynök augusztus 22-én már Pozsonyban volt, de a rendek csak szállinközva gyülekeztek maga a nádor is csak nyolcz nappal előzte meg a királyi leérkezését.

A személynök megnyitó beszédében kéri a rendeket, „óvakodjanak a káros s a nemzet felvirágzását lehetetlenné tevő pártoskodás vagy szakadás-tól, midőn oly nagy szükség van az egyetértésre, a mi pedig a királyi meghívó levélben említett választás ügyét illeti, vegyék gondolóra, hogy a fenséges ház, miután a nemzet I. Ferdinánd koronázatakor annak örökösödésébe belenyugodott, sőt önként beleegyezett, kétségkívül mint jogos örökséget bírja az országot s ugyan választathatna-e a magyar az ausztriai háznál hatalmasabból magának uralkodót, mely csak imént Budát, Esztergomot s az ország több nevezetes helyeit a töröktől visszafoglalta.“

Oktober 31-én mind a felső mind az alsó tábla a király körül gyűlt össze,

Ezen belső meleg felhasználásának lehetősége már most is megvan egyes példák által mutatva. Az artézi kutak meleg vizét már is használják meleg fürdőkhöz és a virágházak fűtéséhez.

Onodi Weress Károly.

Gróf Széchenyi István műveiből.

— Mai világban, — s csoda hogy annyi idő kelle ily egyszerűség kitalálására — már kiki átlátja: hogy egy magános ember semmi, s csak egyesületnek van hosszu élete, s igazi sulya.

— Az ész erő, s így az ész boldogság.

— A véletlen, mely igen sokban látszik legelső rugó s indító oknak lenni, — úgy áll az emberi fohöz, mint a földben levő arany a bányászhoz, vagy hogy többet mondjak, az országoton fekvő gyűrű az utazóhoz; kiásó vagy felvevő nélkül egyik sem ér semmit: az arany föld gyomrában marad örökké, a gyűrű sárba tipratik. A tudományos emberfő mennyisége a nemzet igazi hatalma. Ezek statistikája az ország legérdekesebb része. Nem termékeny lapály, hegyek, ásványok, éghajlat stb. teszik a közérőt, hanem az ész, mely azokat józanon használni tudja. Igazibb suly s erő az emberi agyvelőnél nincs. Ennek több vagy kevesebb léte a nemzetnek több vagy kevesebb szerencséje.

— A lakosok úgy szabadok minden elnyomástól, ha sok van köztük, kik egész világ előtt ismeretes „sago et toga clarissimi“ férfiak, kik mai világban a hatalmas vélemény pajzsa alatt minden igaztalanságtól mentek; s ha a nagyobb rész szereti s imádja alkotmányát s érette halmi kész.

— Tagadhatni-e, hogy hazaszeretünk sokszor csak pusztá szó, és szép gerjedelem marad, melyet a szél hord el? s nem mivel tisztátlan, vagy szineskedő kehelekből fakad, hanem mivel pénzünk nincs.

— Azon vakság, szép remény fejében minden hasztalan törekedést s fáradozást elfelejteni tudni s új erővel mindig kiállni, teszi azon magyar nemzeti szellemet, melyet köztünk kiki ér, de tán senki világosan még ki nem mondott, s mely országunk egykori bizonyos felemelkedését, a mit senki se gátolhat, nyilván igéri.

— A sok részből pedig, melyek nemcsak összekapcsolva nincsenek, de vonzó erő helyett még szinte visszalökő erőt rejtenek magukban, mikép lehessen alkotni gránitot, valóban sokkal könnyebb, mint gondolnók: csak igen messze ne keressük a ragaszt, hanem magunkban. Kiki szeresse felebarátjában a hazafit s embert, s ne nézze, mi módon vet számot Istenével, s mely uton igyekezik a mennyek országát elérni; ne kárhóztassa iróbjaitársát (be jól illik ide ez a baj: — mert teszem, némelykor e-t ír ő vagy j-t y, vagy bul-t, rul-t ból, ról helyett, stb.); ne üldözze honbeliét csak azért, mert gróf vagy báró s viszont, s végre ne vessen meg senkit, mivel tisztviselő, kereskedő, polgár, vagy paraszt s viszont. A gránit-erejű egész alkotása egyelőn függ mindegyiktől, csakhogy valóóságos használás s ne fénylés észle-sze lelkét s a tiszta legyen minden irigységtől. Ebből áll az egész mesterség s ebben kiki mester lehet, — mily felséges érzés!

tása s az elkövetett jóságoknak az illető árváknak vagy rokonoknak visszaadása, november 4-én a nádor és a főrendek válaszolták, hogy az ügy a király elé fog terjesztetni, egyszersmind tudtukra adják az örökösödésnek Leopold által eszközölt közelebbi meghatározását, mely szerint:

1) Az örökösödés csak az ő felsége tulajdon ágycékéből származó fimagzatra értetik, még pedig az első szülöttség rende szerint, fimagszakadás esetében, a rendek választási joga ismét érvényre jut.

2) Abból, hogy Endre király határozatának a fegyveres ellentállásra vonatkozó része kártékonynak s mint ilyen eltörleendőnek nyilvánították, nem kell következtetni, hogy szándék van az országot egyéb szabadságaitól is megfosztani, sőt ő felsége eziránt írásban is biztosítani a nemzetet.

3) Ha József főherceg kiskorúsága miatt volna az eskü szempontjából nehézségek, azokat is kész a felség eloszlani.

A főurak közül az örökös királyság elvének kimondását legjobban ellenezte Draskovics Miklós országbíró, mert a szabad választás eltörölésével nem látta teljesen biztosítva a nemesség jogait, továbbá, azért mert szerinte a rendek befolyása a közügyekre azáltal megcsorbitsatik. A felség neheztelését sőt még talán haragját is magára vont országbíró pár nap mulva állítólagos szélhűtés miatt meghalt s az örökösödés ügye kisebb nagyobb ellenvetések után, mind a két táblánál keresztléte:

Mert így hangzik a pozsonyi diéta erre vonatkozó 2-ik cikkelye — felséges I. Leopold szerencsés győzelméi által, az ország a töröktől nagyobb részint megszabadított, Buda is visszafoglaltatott: ennek örök emlékeztérére, háladatosságból kinyilatkoztatják, hogy mostantól fogva örökösön, törvényes királyoknak és uroknak, nem más, hanem az ő császári és királyi ágycékéből származott férfiorokosok közül az első szülöttet fogják ismerni, kit is a szokott diploma elfogadása, megerősítése s a hírforma letétele után az országgyűlésen fognak megkoronázni.

Nagyobb ellentállásra talált az alsó táblánál a főrendek azon üzenete, hogy ő felsége megelégedett a királyi előterjesztésekben említeni, miszerint ha férfi maradvány hiánynak, az ország koronája az ausztriai ház spanyol ágára szálljon a férfi első szülöttség rende szerint.

A követek nagy része oda nyilatkozott, hogy e tárgyra nézve nincsenek utasításal elbocsátva megbízottait által, ők nem az ausztriai házat, hanem ő felségét és fiúköreit fogadhatják csak el Magyarország örökös királyain; mert ha a spanyol ház örökösödése jogilag elismertetik, idővel majd többben lépnek fel hasonló igényekkel s ezáltal csak ut nyitattik a pártoskodásra és celszövényekre, holott épen ezek elkerülése végett lett a királyválasztás is megszűntetve. Miután azonban látták, hogy azt a felső tábla már elfogadta, nehézségeket halmozzanak a közügyek békés elintézésére, hogy a rendek többségétől el ne szakadjanak, s hogy a spanyolok is idővel hasonló eljárást követve, Leopold utódai a spanyol trónt illető örökösödési jogukat el ne veszítsék, megszüntek azt ellenzeni.

Erre nézve a diéta végzéseinek 3-ik cikkelyében ez áll:

„Azon esetben, ha ő császári királyi felsége férfinaradványai mind kihálnának: az örökösödési jog, a szokott diploma elfogadása, megerősítése s a hit letétele mellett a spanyol király II. Károly férfinaradványaira menjen át; következtetésre a szabad választás jogát csak akkor nyerik vissza a magyarok, mikor mind I. Leopoldnak, mind II. Károlynak férfinaradványai egészen kihálnának.“

Ezt követően december 8-án a felavatási oklevél s benne az ország jogai, kiváltságai, a vesztélyesnek nevezett 1222: 31-ik cikkely fegyverrel ellentállhatás záradékán kívül megerősítették.

A koronázás december 9-én Szent-Márton templomában ment végbe s a 9 éves József főherceg Magyarország első örökös királyja lett; az ünnepélyes koronázás szertartást végrehajtó esztergomi érsek Széchenyi György atyailag figyelmeztette s kérte a fiatal királyt, igyekezzék alattvalói szeretettel megnyerni, mert ez leghatalmasabb erőde a királyi hatalomnak, mert csak így számíthat rá, hogy azok viszont tántoríthatlan hűséggel viseljenek törvényes uruk irányában; majd a ferenczi templomában ősi szokás szerint József a rendek közül nehányat aransarkantus vitézzé út s sz. Mihály kapuja előtt a magyar király kardját a négy világrész felé villogtatja s kötelezi magát következő esküvel:

„Mi József, Isten kegyelméből Magyarország örökös király, esküszöm az élő Istenre, ennek szentséges anyjára, szűz Máriára; és minden szentemre, hogy mi Isten ehhez, az egyházi és világi urakat, nemeseket, szabad városokat s a hazafákat általán kiváltságokban, jogaikban, szabaddalmaikban, és régi jó s megerősített szokásaikban, valamint ezeknek értelme és alkalmazása iránt király és rendek egymással országgyűlésileg meg egyezők lesznek, megtartandjuk; mindenkinek igazságot szolgáltatandunk; néhai felséges Endre király végeményéhez (kizárólag azonban és emelölöttetvén ugyanezen határozat 31-dik cikkelyének záradéka, e szavaktól: „hogy ha pedig mi“ e szavakig „hatalmat adunk örökre“) alkalmazkodandunk; Magyarországunk határait s mi bármely joggal vagy czimvel hozzá tartozik, el nem idegenítendjük s nem kisebbítendjük, hanem a lehetőségig őregbitendjük és kiterjesztendjük; és minden egyebet megteszünk, mit a közbérelt s valamennyi rendek és összes Magyarországnak becsületeért és előnyéért igazságosan tehetendünk. Isten minket úgy segítjen és minden szentel!“

1688. január 25-én a két tábla tagjai beadták a királynak a hozott 29 törvénycikkelyt, ki azokat még az nap megerősítés ezzel az országgyűléssel vége szakadt.

Irodalom és művészet.

+ (Az „Anyák hetilapja“) című s Vachott Sándorné által szerkesztendő új lap programja megjelent. Eszerint a lap feladata leendő: a női s anyai hivatás magasabb egyszerűségét feltüntetni; e célból a női életből dicső példákat felállítani, s mellé családeleli árnyképeket, mint intő példákat a hibás nevelésnek; továbbá beszélgetni általában a nevelés felől, gondolkodni, tanácskozni, vajjon mint volna lehetséges legjózanabb módon a gyermekek testi és lelki épségének eszközése. — Az „Anyák hetilapja“ hetenkint egyszer egy negyedre iven fog megjelenni ápril elejétől kezdve. Előfizetési ár negyedévre 1 ft 50 kr., három negyedévre 4 ft 50 kr. Kiadó: Heckenast Gusztáv.

+ (A „Divatarnokot,“) mely a kiadó Werfer Károly bukása és eltűnése következtében egy időre fel volt függesztve, ezental Emich Gusztáv fogja kiadni, mint mondják, nem csekély áldozattal mind az ő, mind a szerkesztő Szabó Richárd részéről, mert az előbbi kiadó a juniusi és részben decemberig terjedő előfizetéseket zsebre dugta.

+ A „Zeneszeti Lapok“ mellékletekét következő zenemű jelent meg: „Az ég alatt a föld színén, nincsen olyan árva mint én.“, „Már ezután nem is bánom, a világ hadd kiabáljon.“ Két népdal, zongorára átírva s Török Gabriella kisasszonynak ajánlja Mosonyi M.

+ (Uj szerb lap.) Popovits Milos, a „Szerbke Novine“ volt szerkesztője, április elejével, Vidovdan“ című új lapot indit meg, melynek feladata leendő, a szerb és szláv érdekeket védeni, s egyuttal odahatni, hogy a magyarok és más szomszédokkal jó egyetértés meg ne sértsék, s a magyar-szerb érdekek viszonzlagosan kiegyenlítettessenek. A lap ezenkívül védni fogja a szerb kormány politikáját — illő honorariumért (azaz hogy subventiót kap.)

+ (Egy új politikai tól lap) indult meg fővárosunkban „Pestbudinske vedomosti“ cím alatt, mely Francisci János szerkesztése mellett hetenkint kétszer jelenik meg.

+ Megjelent az Antalfi János által szerkesztett „Sárospataki Füzetek“ ötödik évfolyamának II-ik füzeté. E protestáns tudományos folyóirat előfizetési ára egész évre 6 ft, félévre 3 ft.

+ Osterlamm Károly előfizetést nyit, „Az 1861-ik évi magyar országgyűlés“ című s időhöz nem kötött öt ives füzetekben megjelenendő műre, mely hozandja az országgyűlési tagok névsorát, a tárgyalásokat és minden képviselő élettrajzát. A 6 füzetre terjedő I. kötet előfizetési ára 2 ft. 40 kr.

+ Marosvásárhelyen megjelent: „A magyar korona országainak rövid földrajza. Népiskolák s általában elemi osztályok használatára, írta F. Szabó Sámuel tanár. Ára 30 kr.“ Eddig megjelent az első rész, mely 46 lapra terjed; ezenkívül még két rész van hátra.

+ (Ábrai Károly „Emléklapok a hazai történelemből“) című történeti beszélygyűjteményre nyit előfizetést, illetőleg megrendelést utólagos fizetéssel. A 14—15 iven egy kötetben megjelenendő mű ára 1 ft. Az iven ápril végeig szerzőhöz Szatmárra küldendők. Meg fog jelenni május havában. A tiszta jövedelem fele a szatmármegyei honvédség-egylet alapítójaké fog fordíttatni.

+ (Tiltott munkák.) A Svajcban megjelent „Magyarország igazai“ és a Stuttgartban megjelent „Vatikán titkai, vagyis a pápaság titkos és nyilvános bűnei“, az egész osztrák birodalom területére nézve betiltattak.

+ (Zürichben érdekes munka) jelent meg ily cím alatt: „A sajtószabadság lényege és szükségé, mely a magyar országgyűlés figyelmébe ajánlatik.“ Szerzője Perlaky Mihály, menekült hazánkia.

b.— Megjelent Pozsonyban: „Énekek éneke, azaz: a legszebb ének.“ Ótestamentomi szent könyv. Eredeti héber szövegből magyaritá és kiadta Komáromy Sámuel. Ára 20 ujr.

+ (Hugó Károly) ismert drámáiról hazánkfiától egy „A szentesített jog“ című vers jelent meg magyar és német nyelven a berlini „General Anzeiger“ című újságban.

+ (Rózságyi Antal) előfizetést nyit ily című regényre: „A fertálymagnások.“ A mintegy 30 nyomott ivnyi munka, ára 2 ft., bolti ára 3 ft leendő. Meg fog jelenni július elején. A pénzék május végeig a szerzőhöz (rózsá-tér 2. sz.) küldendők.

+ (Gróf Csáky Alfron) előfizetést nyit részint már megjelent, részint kéziratban levő költeményeire, példányonként 1 ft-ával, mely ápril 15-ikig a szerzőhöz (granátos utca 8. sz. a.) küldendők. A könyv megjelenése május végére ígértetik.

+ Megjelent: „Izraelita vallásos énekek, a nyilvános istentisztelet és házi áhítat számára.“ Imakönyvvé rendezte és zenével kiadta Friedmann Mór, a pesti izraelita-közég főkántora. Magyarította Tutyay Adolf. — Mint tudva van, a pesti zsinagógában pár hó óta magyarul foly az éneklés.

+ (Pollák Henrik), a bécsi „Morgenpost“ segédszerkesztője, a bécsi országgyűlés megnyitására „Parlamentarische Correspondenz“ című könyvomat lapot indit meg. Havi díja 15 ft, s csak szerkesztőségek használatára van szánya.

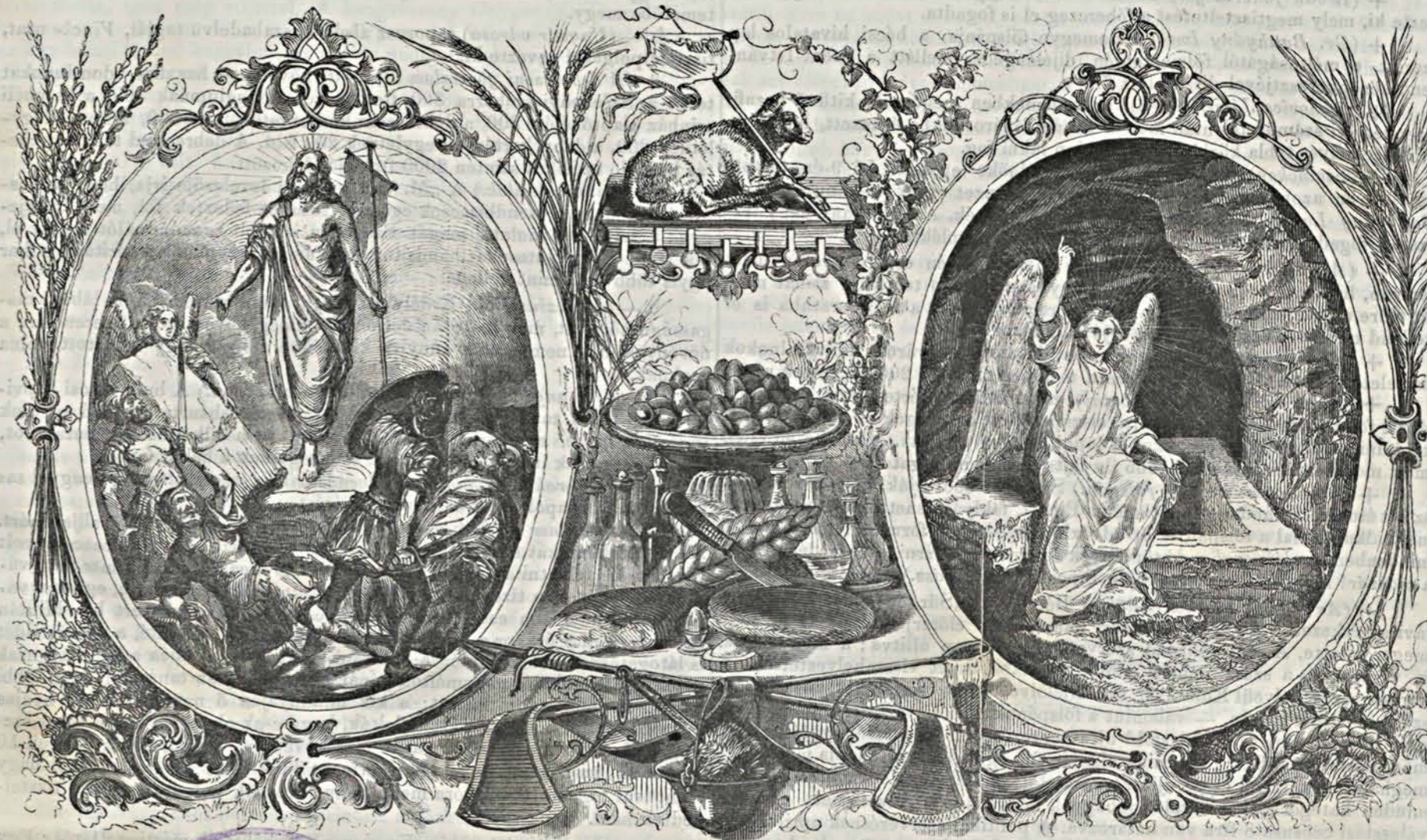
+ (Kempelen Győző) a „Szegedi Híradó“ szerkesztésétől önként viszalépven, míg a kiadó más szerkesztőt talál, a nevezett lap megjelenése felfüggesztetik.

+ (Laube „Montrose“) című drámája, ápril elejére van kitűzve nemzeti színházunknál.

+ (Egressy Béni) összes zeneszerzeményeit Egressy Árpád közelebb ki fogja adni.

+ (Garibaldinak) egy szép kömetszetű arcképe jelent meg legközelebb Pfeiffer Ferdinándnál. Kétségkívül kapos lesz.

Vasárnapi Ujság 13-ik számához 1861.

HUSVÉT ÜNNEPÉRE.

Egyház és iskola.

b.— (Egyházi névtár.) A statisztikai ismeretek terjesztése tekintetéből Pécsy József prépost ur indítványozá, hogy ha tán egy általános egyházi névtár szerkesztése nem volna kivihető, az egyházmegyék szokott évi névtárakat nyomassák pár száz példánnyal többlet, s bocsássák könyvársi utra. Az esztergomi egyházmegye már előment jó példával, mert névtára Pesten Lauffer és Stolpnál kapható 1 fton.

b.— (A zágrábi püspöki főmegye névtára 1860-ról.) Van e megyében vagy 35 valóságos és 14 czimzetes kanonokság; valóságos s czimzetes apát-ság s prépostság 15, plébánia 343, 1 papnövelde, 107 növendékkel, népiskola csak 185, főgymnasium 2, algymnasium 2, reáliskola 2, tanítóképezde 1. A népiskolákat 29,528 tanítvány látogatja. Népeség összesen 928,307 lélek, ebből 830,448 róm. kath., 804 e. g., 32,173 n. e. görög, 527 ág. hitv. 309 hely. vall., 4036 zsidó.

b.— (Békés-Csabán) e tavasszal ismét egy új iskolát építenek s ezzel lesz ott 11 népiskola, a realgymnasiumon, leánynevelődn és kisdudóvn kívül. A múlt évben a község minden iskolájában összesen 2501 növendék nyert oktatást s miután az egyház népesége 21,000 lélek: esik minden 100 lakos után 12 iskolába járó, a mi kielégítő arány.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

b.— (A kolozsvári kereskedelmi kamra) folyamodott az országos postataigazgatósághoz, hogy a tiszai vasút kétszeri járata következtében hozza be a naponként kétszeri postajáratokat Kolozsvár és N.-Várad közt.

+ (A felső-tiszai társulat) f. hó 15-ki ülésében elhatározta, hogy a szükséges javításokat 60,000 ft erejéig megteszi. Ugyanezen ülésnek tudtára adatott, hogy a tiszai birtokosokra nézve oly káros nyiri vizek tulajdonosai társulatot fognak alakítani, s a veszélyes nyiri vizek mikénti eltávolítását illetőleg tanácskozandnak, s a lehető megteszik.

b.— (Uj lödömítés.) Angliában legújabban gőzfürdőt alkalmaznak a vad lovak idomítására. Azt elhiszszük, hogy ettől aztán elvesztik minden kedvüket az élethez és megadják magukat.

b.— (Uj találmány a rozsdá ellen.) Mathieu párisi műszerész oly kenőcsöt talált fel, melylyel, ha a vas- és rézeszközöket bekenik s letörlik, ezek a rozsdától hosszú időre mentek maradnak.

Közüntézetek, egyletek.

+ (A pesti jótékony négyelet) mártius 24-től április 20-ig terjedő 4 hétre, jelenleg létszámban álló 196 szegény számára, kik közül 31 uj, 554 ft. 30 krt utalványozott.

+ (A képző művészetek társulata) mártius 28-án tartotta alakító közgyűlését a magyar Akademia terében.

— (Honvédség-egylet Marosszékről.) Erdélyből Marosszékről, márt. 21-ről a következő sorokat vesszük: Mi is élünk a Királyhágón innen, habár nem oly élénken még, mint önk, bérczeinken tul, de testvéreinktől elmaradni nem akarva, a kegyelet oltárán áldozni, hol nemzet és hon érdeke kívánja, készek vagyunk, s ha első nem is lehetünk, utolsók sem akarunk maradni. — A már több megyében alakult honvédség-egylet bizottmányi eszméjének magva köztünk sem találja parlagnföldre, s csak az alkalmat lesők, hogy bizottmányt alakíthassunk, s szegénységünkön kitelhető segélylyel járálhassunk a szent célhoz. Hiában! nálunk az alkotmányos élet még eddig csak remény, mi még mindig a régi rendszer nyomasztó járma alatt sülödünk, s így általános megyei gyűlésről szó sem lehetvén, csak néha baráti körben egyesülhetünk kölcsönös eszmecserére. — Egy ily alkalommal szerencsések valánk közelebről márt. 19-én egy barátunk ny.-sz.-lászói B. J. házánál, névnapi üdvözlétre felesen összejöni, hol, volt honvédszázas B. S. megpendíté a már darab idő óta felhangolt hurt, székünkben is honvédség-egylet bizottmányt alakítani, mely kebleinkben egyforma viszhangra talált, mert gr. T. M. egy rögtönzött aláírási iven nyitván meg, a jelen voltak mind egyike tehetségéhez képest járult ahhoz, s az eredmény 152 fton terme egyezre. — Hogy is ne áldoznánk? hisz egy sorban állánk, s egy cselért küzdünk nagyobbára mi is azon szerencsétlenekkel, kiket balsorsok képtelenek tevé a mindennapi kenyér megkeresésére, s áldjuk Istenünket, hogy segédkezeket nyujthattunk a nyomor enyhítésére. — A bizottmány alakítása husvét 2-od napjára tűzött ki, s azon óhajással válánk meg egymástól, hogy a szent cél mentől több nemes szívet hevítsen és buzdítson segélyekkel járulni, nemcsak kis székünkön, hanem széles ez országban, a szerencsétlenek felségelésére. — Az adakozók névsora a „Kol. Közönyben“ annak idejében közöltetni fog. — Sz. J.

+ (Az „Izraelita magyarító egylet“) alapszabályai megerősítését megnyervén, ápril 7-én fogja első közgyűlését tartani.

Mi újság?

+ (István főherceget) az aradi erdészegylet tiszteletbeli taggá nevezte ki, mely megünnepelte a főherceget el is fogadta.

+ (Gr. Bathányi Imre) Zalamegye főispánja, a bécsi hivatalos lap szerint, e méltóságától fölmentetvén, díjelengedés mellett a Szent-Istvánrend közpérezésével díszített föl.

+ (Lonovics József érsek), az erdemekben megöszült kitűnő hazafi, tizenkét évi száműzetés után márc. 20-án fővárosunkba érkezett, hol mint a hétszemélyes tábla közbirója, állandóan lakni fog.

+ (Szolnokon) a kaszinó helyettes elnöke egy, f. hó 9-én tartott halesztélyen azon indítványt tevél, hogy a nemzet egyik vértanújának gr. Bathányi Lajosnak Pesten emlékszobor állíttassék. Az indítvány nagy tetszéssel fogadtattat s azonnal 100 ft irattól alá az emlékre.

+ (A balászfalvai román érsek) márc. 11-én espereseivel gyűlést tartván, hírszerint oda nyilatkozott, hogy a májusban tartandó zsinat napját előre azért nem határozhatja meg, mert alkalmasint a Reichsrathba is el kellend mennie. Dicsérjük benne a jó szándékot!

+ (A pesti nemzeti kör) az újonválasztott pestvárosi főhivatalnokok tiszteletére díszes lakomát rendezett, melyben mintegy 200-an vettek részt.

+ (A városi kapitányi hivatal), mint örömmel értesülünk, erélyesen lépett föl a fővárosunkban annyira elszaporodott csavargók ellen, kik nappal koldulni, éjjel pedig tivornyázní és lopni, rabolni szoktak. Már. 25-én éjjel, mint mondják, százötvennél több ily fajta férfi és nő fogatott el.

+ (Egy loyális érselemű főispán.) Szászvárosból írják, hogy a románok az ott áttutazó zarándmegyei főispant, Pipost, fáklásmenettel tisztelett meg, mely alkalommal a főispán az öt üdvözölő beszédre olyformán felelt: hogy ő mindenben az élje szabadon törvény szerint fog eljárni, s beszédét „Eljen a császárral kiáltással végző. (Éljen Pápa is! Ujdonság.)

+ (Az erdélyi ügyeket illetőleg) Bécsből a „Sürgöny“-hoz következő távirat érkezett: Az erdélyi udvari kancellária előterjesztéseit ő Felsőge megerősítette. A régi politikai szervezet helyre van állítva; a megyék, sz. k. városok és a szász nemzet előbbi jogaikba ismét visszahelyeztetek. A kormányzék helyeül Kolozsvár van kijelölve. Ennek tagjai, kik közt három szász és három román, — valamint a főispánok is, kinevezettek. Salm szász gróf meg van bízva a szász föld újrászervezésével. Az országgyűlés a régi mód szerint az 1791: 11 t. czikk alapján fog egybehivatni. Napja még nincs meghatározva, mivel ez az újjászervezés folyamatól függ. Az országgyűlés minden kategóriájába a volt többnyelvi képviselői is fölvetetnek, ezeknek választási censusa 8 fra van határozva. A politikai szervezésnek april 15-ig be kell fejeznetnie; mely napon az eddigi hatóságok megszűnnek. Az igazságszolgáltatásra vonatkozólag a határozatok még váratnak.

b.— (Hq. Esterházy) szintén leküldé már Budára cselédséget, az országgyűlési időszakra.

b.— (Versecz szerb és német lakosai) 112 ftot küldtek a Széchenyi-emlékre.

+ (Nemzeti színházunkban), mint halljuk, husvétől kezdve újon szerződtettek: Priell Kornélia, a Szilgigeti-nővérek és Szerdahelyiné. Ferenczi Izabella, kolozsvári énekesnő szerződtetését is rebesgetik.

+ (Molnár György színtársulata) husvét másnapján kezd meg magyar előadásait a budai színházban. Bérletet egyelőre 20 előadásra nyit.

+ (A pesti német színházban) mult vasárnap jótékonycélu akademia volt, magyar szavalmányokkal. Wachtel hamburgi tenorista a „Szózatot“, Szerdahelyi pedig a híres „Szegény frakk“-ot szavalta el, mely utóbbinak minden szakasza rengeteg hahatákat idézett elő — a hajdani frakkosknál.

b.— (Allamudományi nevelés.) A marmaroszigetiek négy ifjat akarnak küldeni az országgyűlésre azon elvből, hogy csak az országgyűlés fejezheti be az ifjak államudományi nevelését.

+ (Klapka tábornok levele.) Tudva van, hogy a külföldi sajtó, viszonyaink nem ismerve, gyakori megtámadásokat tesz a magyar nemzet ellen azért, hogy az izraelitákat az alkotmányos jogok gyakorlatában nem részesíteti. E miatt Klapka tábornok f. hó 24-ről egy levelet intéz a párisi lapokhoz, melyben fölvilágosítja őket, hogy a mennyiben a magyarok a zsidóság iránt türelmetleneknek látszanak, ezt azért teszik, mert a 48-iki törvényekhez mindenben szorosan kívánunk ragaszkodni, és törvények pedig, mint tudva van, az akkori viszonyok miatt a zsidókról kissé mostohán gondoskodtak. Egyébkint a tábornok biztos reményét fejezi ki aziránt, hogy a legközelebbi országgyűlés e hibákat jóváteendi. E véleményben mi is osztozunk.

b.— (A komáromi öhitűk), templomuknak a csendőrség által történt szentségtelen feldúlását után, míg újra föl nem szentelik, abba jární nem akarnak. Azért a templom kulcsát is felküldék a várparancsnoknak és új felszentelést követelnek.

b.— (Egy bécsi vívó-verseny.) Bécs egyik vívó mestere egy fogadóban vívóversenyt rendezett s a zeneközben többekkel győztesen megívott. Végre egy jelenvolt magyar ifjut szólított ki nagy hetykén. Ez elfogadta a kihívást s csárdás huzatot, melyeknek hangjánál úgy ellátta a hetvenkedőt, hogy azt lepedőben kellett haza vinni.

+ (Szegeden) márc. 20-án Tarnay Rudolf csongrád megyei szolgabíró, ki a tápi választásoknál történt reactionarius igazások kikérelésére volt kiküldve, szobájában agyonlőve találták. A gyilkosságot sokan a vúd alatt álló igazatknak hajlandók tulajdonítani.

— (Pestmegyei Gomba helységből) az ottani lelkész t. Márton István köszönetet nyilvánít Tomory Anasztáz urnak, ki az ottani iskolás gyermekek két legjobbjának jutalmazására, 10 ftot a. é. volt szives ajándékozni.

+ (A szegedi honvédségléző egyesület) a szegedi temetőben nyugó bajtársak sírja fölé april 1-én emlékszóbot emel. Ugyanekkor lesz ott az egyesület közgyűlése is, honnan az egész testület az emlék felállítására véget a temetőbe megy.

b.— (Ungvár városa) a porosz alsó ház szabadelvű tagját, Vincke urat, tiszteletpolgáru nevezte ki.

+ (A debreczeni gőzmalom társulat) következő hazafias adományokat tett: a Széchenyi-szoborra 300 ftot, a ref. kollegiumnak 300, a helybeli színház alapítókéjére 300, a debreczeni konservatoriumra 300, a honvédegyeletnek 200, a depr. kertészeti egyesületnek 200 ftot. A debreczeni takarékpénztár hasonló czélokra szintén 2000 ftot ajándékozott.

+ (Bankócsinálók.) A „M. O.“ jársági levelezője írja, hogy Lajos-Mizsén a megyei csendbiztosok egész társaságát fedeztek föl, mely bankjegyek készítésével mulatta magát. Szegeden is több bankócsinálót fogtak el, kik 100 és 10 forintokat hamisítottak. Kár azt a bankót szaporítani, mikor ugys több van, mint kelene.

b.— (Márcziusi hó.) Erdélyben Fogarasban márc. 15-én lányi magasságu hó esett, melyre 16-án dermesztő hideg következett. Szerencsére a növények még nem voltak annyira kifejlődve, hogy a fagy árthatott volna azoknak.

b.— (Az angolok összeírására Magyarországon.) A budavárosi képviselőség a helyt. tanács azon rendeletét, hogy a városban tartozkó angolok irasának össze, egyszerűen félretette mint nem alkotmányos parancsot, melyet még csak indokolni sem tartá szükségesnek a helyt. tanács.

b.— (A krakói gymnasium növendékeinek megtiltották) a lengyel sas viselését, a hírlapolvasást és színházlátást.

— (B. Bémer püspök a szepesi káptalanban.) Szepes-Várallja, márt. 22. Káptalanunkat f. hó 18-án rendkívüli öröm érte, mert szerencsés volt körében tisztelhetni a haza egyik mátyrját és főpápját nm. Bémer nagyváradi püspököt, ki a tizenkét év óta nem látott hazát beutazván, egészen váratlanul f. hó 17-én esti 6 órakor megyés püspökünkhez tért be. Miután 18-án reggeli 9 órakor a püspöki székesegyházat megtekinté, a papnövelde is látogatásával megtisztelt. A délutáni órákban legelsőben a kanonok urak tevék tiszteletüket ő nagyméltóságánál, mire az egész tanárikar és a többi papság hasonló tenni sietett; a kik mindnyájan ő nagyméltósága nyajas társalgása által meghatva azt fájalták, hogy csak oly rövid időre lehet szerencsésük a tisztelt férfinhoz; mert már következő napon, 20-án reggeli 10 órakor távoztok el tőlünk. Hír szerint, tőlünk Lőcsén keresztül, hol nagy pompával fogadtattok, Iglóra ment, mely városnak polgárai szintén tisztelkedtek nála.

— (Honvédtiszt temetése Egerben.) Egerből írják mártius 21-ről: Egy idő óta különösen sok volt honvédtiszt haláláról értesülünk. Egernek is lett ily honvédtiszt halottja. Tóth Károly mérnök hunyt el folyó hó 14-én, épen azon napokban, midőn a Jászunk-kerület főmérnökének választott meg. Dicséretet nem kell mondanunk róla; elég annyit, hogy e sokat átélt haza jogaiért küzdött honvédhúszárt volt. Temetésének másnap kellett volna megtörténnie, de az egyesület — nehogy ebben is tüntetést lásson a karhatalmaszkodás — 16-án reggeli 10 órára halatát azt el. Két csendőr valóban meg is jelent a halottas háznál, és a nemtemetés okát kérdezté. A temetésről szólvá, az a legmeghatóbb és ünnepélyesbek egyike volt a koporsót, mely borostyánfűzrel vala díszítve, a helybeli honvédségléző-egyesület tagjai vívék felváltva karjaikon; oldalt 52 szintén egyelti tag viaszfáklákkal, ugy 12 egyén az iparos osztályból lépdelt; elől pedig a fáklás-duktor, s utána három tag közt a koronát vivő. A megjelent közönség számos volt és a gyászhoz illő fekete öltözetben. A sir felett a „Szózat“ zendült meg, melynek égfélde törő hangjai között eresztetet le a koporsó a föld ölébe. Mindannyian, kiknek gyászjelvénye vala, az elhunytat fedő burokra hányák azokat, s midőn megkimélve a sírásót a behatolási fáradságtól, magunk teljesítő a behatolást, minden szemben köny csillagott azon tudatban, hogy — egygyel ismét kevesebben vagyunk!

— (Mükedvelői előadás Kis-Várdán.) Kis-Várda (Szabolcs), márt. 15. Márt. 11-én mintegy villanytól élesztve sereglett össze vidékünk szépeinek gyöngykoszoruja, körülülve daliás férfioszappal teljes nemzeti díszöltönyben; és rögtönzött egy estélyt, melynek kedves hatása keblünk legdrágább érzelmeit mind a honszeretethe olvasztá fel. Ez estély a szűkalkódó honvédek javára Szabolcsban keletkezett társulat pénzalapjának gyarapítására tartattok, a tiszta jövedelem 200 ftot meghaladott. Az előadások mükedvelők által teljes sikerrel, és a hallgatóságunk taposokban és éljenekben kitűnő méltánylásával történtek. Részletek voltak: Kardal: Hymnus Kőlecsőtől, a dombrádi dalárda által, mely bár többnyire szerény földmunkás ifjuságból szervezetett, oly tökélyt fejtett ki, hogy vezére Nagy Kálmán valóban páratlan szorgalmatér hangos dicsérettel árasztott el. — Szavalt. „pro et contra“, Kakas Mártonról Szegény Emil és Somogyi Rezső által. Zongorán magyar darabok Szmrétsányi Ida által. Szavalt: „Ebreztő“ Bajzától Farkas Juli által. Kardal. „Troubadour“ dalműből a dalárda által. „Angolosan“, vigjáték, báró Horváth Gedeon, b. Horváth Lotti és Ida, Szmrétsányi Irma, Szegényi Emil, Somogyi Rezső, Szmrétsányi István, Gnanth Miklós és Zboray István által. Felvonások közt: Szavalt: „A hűség“ Némethy Irma által. „Apotheosis“ Bajzától Farkas J. által. Ismét kardal, „Ereszkedik már a felhő“ Petőfőtől, a dalárda által. Szavalt: „Hymnus“ Bajzától, Horváth Imre által. Berekésztesül kardal, „Macbet“ dalműből, „Szózat“ Vörösmartytól és „Rákóczy-induló“ a dalárda által. — Az estély kiállításának dícsősége a mükedvelők, kik közt b. Horváth P. a dalárda megvendégülésével és egyéb áldozatával is kitűnt. — y.

— (Jótékony célu hangverseny. Követválasztás.) Nagybánya, márc. 20. Folyó hó 14-én tartattok meg az itteni mükedvelő társulat által a honvédségléző egyesület alapítókéjének gyarapítására rendezett hangverseny és színelőadás, igen szép sikerrel. A hangverseny fénypontját Csasz Nina kisasszony, és Bremer János ur képezék; az első művészi zongorajátéka, s az úgy iránti kitűnő buzgalma, az utóbbi pedig remek hegedűjátékával. A többi részvevő hölgyek s urak is kellőleg feleltek meg vállalataiknak. Rövidebb színmű hiányában a „Fehér Othello“ adatott meglehető sikerrel, köv. szönet érte Turman Lila és Lechner Irma kisasszonyoknak, kik talpraesett játékkal a darab sikerét kivívták. A jövedelem, a színhely szűk volta miatt alig 100 ft volt, holott ha tágas teremnek lett volna a társulat birtokában, — az összeg bizonyosan négyszeresen folyt volna be; azonban mi ez uton hiányzik, magánadakozásokból bizonyosan kiegészítve lesz.

Másnap, az az márc. 15. a követválasztás megtartott, eléggé zajosan. Egyik követjelölt főtiszt. Smoczer Ignác ur lelépett; míg a másiktól, t. i. Pap Zsigmond urtól megfelekedvén azon választók, kik előtt csak nem régen vitte az ebréd szabadság zászlóját, — megválasztottak egy harmadikat: Kovács Lőrincz urat. Nagy kár, hogy egyik legkitűnőbb polgára, Bercesy ur nem lépett föl, előtte bizonyosan meghajlott volna a közvélemény. — Tóth Ferencz.

— Pápa, márt. 22. (Követválasztás. Mükedvelő színi előadás.) Városunk képviselő-választási választmánya kitűzte f. hó 13-át a választók beiratási határnapjára, és 16-át a választási napra. — Ezen eseményről hadd álljon itt néhány sor. Mindenki feaszült figyelemmel várta a választás eredményét. Városunk általános közönségének jelöltje Nagy Szabó Ignác volt; de csakhamar másik jelölt is állt elő, a klerus választotta Szabó Imre, Iszákósnath. esperes. Már előre sejtették a higgadtabb verűek, kik a nép ingatag jellemét jól ismerték, annak bekövetkezését, a mi csakugyan teljesült is. A közép s különösen a czehek, előre lettek készítve, a kiszemelt követjelölt megválasztására. Olyan állításokkal, hogy a leendő országgyűlésben a papság és római pápa hatalma veszélyeztetve lennének, ha Pápa is reformált követet küldene, hogy a klerus jelöltje a czeheket régi hatáskörükbe visszahelyezni segélylenni stb. a hiszékeny nép bujtogatva elemített. Így lett, hogy midőn, még a választás napján is minden jót reménylő Nagy-párt a városház udvarát elfoglalt, és a közfelkiáltás alatt semmi eredményre sem jutott: ámulva olvasá a még előbb egyházzsónoklatról jött tömeg győző szavatait. A választásra beirt 632 szavazatból — százon felül kimaradván — 320-al Szabó Imre lett városunk országgyűlési képviselőjévé, 188 el. lenében.

Másnap Nagy I.-ot pártoló kaszinónak a közkedvesség gr. Esterházy Pál körül gyűlt össze, olvasó-teremben. Sajnálokvala mutatott itt mindenki a követválasztási események utóhangjaira. A város polgárai meghasonlottak, az egyetértés eltűnt, az uri és néposztály közti különbség feljuttatott — — Este fáklásmenetet tartottak a Szabó-pártiak. Mely alkalommal fölismertették a választott követnek mondott beszédéből elhíresztelt ékesszólási tehetőségét; de egyszersmind a Nagy-pártiakra czezelatosan ejtett szavait. — No de hagyján; mi hiszünk a kibékülésben, bár nem feledhetve a multat. Csak arra figyelmeztetjük most már képviselőnket, ne felelje azon szavait, melyek- nek bezárta a száját, „Ellenfelelem nem akartok követjőnek; adja az Isten, magam is rajta leszek, hogy majd az országgyűlés után elmondhassák: nem akartok, de nem bánjuk, hogy ő lett követünk.“

Nagy Szabó Ignác követjelöltünk f. hó 19-én az ugodi járásban majdnem egyhangulag választattok el országgyűlési képviselőnek.

Folyó hó 21-én mükedvelő színelőadáson voltunk, mit a ref. főiskolai képzőtársulat, néhány városi nők szives közreműködésével tartott. A szép számú közönség — bár több is lehetett volna — szives köszönetét fogadják el tisztelet hölgyeink: Vojta Erzsike, Hets Luiza és Steiner Antónia k. a.-ok, kik sziveskedtek vállalkozni az előadásbani közreműködésre, és így egy jó estély készítésére. Ezen előadásban két, egy felvonások vigjáték került elő, az „Első követelés“ Kővér L.-tól és „Közönség“ Fáy A.-tól. Szerény véleményünk szerint az első darab teljesen mellőzhető lett volna. S mindenesetre, mindkettő helyett a magyar színirodalomból lehetett volna más vigjátékokat keresni, melyekben kevesebb sikamlós helyek és csiklandós kifejezések jöttek volna elő. Ismerni kell egy kis városi közönség teendő észrevételeit.

Ezen előadás tiszta jövedelme, mintegy 150 o. é. ft. a sebesült honvédek fölsegelésére fordittatik, és e czélból a veszprémi központi egyesület pénz-tárába küldetik. A leendő előadások egyike a ref. főiskola részére felállítandó kised kőrház javára, másika pedig a képzőtársulat tőkéje növelésére fogna fordittatni. — Szentkirályi.

— (Követválasztás Fejérmegyében.) Adony, márt. 22. Az 1848-iki 5-ik törvényezik értelmében megyénk központi választmánya által Ráczalmás helysége tüzett ki a választó kerület-főhelyeül. A választás márt. 21-ik napjára határozatván, e határidőre érintett kerületbe kebeleztet községek, u. m. Adony, Ercsény, Hantos, Hercezugfalva, Dunapentele, Ráczalmás, Ráczkeresztúr, Sáros, Szerégyes, Szolgaegyháza, s ezen községekhez tartozó pusztaból a választók nagy számban sok lógobogóval ezírfázott járműven, s egyes nemzeti hangszabándákkal ellátott csapatokban Ráczalmás helysége határában fekvő azon halmonok, miken a történelmi fontosságú 1848-ki évben a követválasztás hasonlóképen létesült, és az elkülönített követpártok egy-egy külön halmon fogtak helyet. E választó-kerületben követjelölteknek Északi Károly mérnök s megyei tiszteletbeli jegyző, Tóth Lőrincz akademiái tag, s Fíáth István földbírtokos, mint az 1848-ki évben e kerület követe léptek föl. Mind a három jóhírű, jellemű, értelmes egyéniség, valamint a jó szónok. A szavazatszedő választmány törvény-

szabta módon megalakulván, elnöke gróf Esterházy a választók gyülekezetét „megnyitottnak“ jelentette ki. Fíáth István kijelölt követvárasai fölött jelentékeny szavazattöbbséget nyervén, választatott követnek e kerület részéről. Erre az imént nevezett, pártja örömravalóság közepett etjől fölemeltetvén, röviden de kiválólag megköszönte annak irányában hajlamát. Beszéde fontosb kiteteleit kivonatban adjuk ime: megköszönte elől választók-nak személyben helyeztet bizalmát, a melyre korántsem tartta igényt, ő előleg programot azért nem szerkesztett, mivel jelen körülményeinkben száz meg száz követünk programja csekély kivétellel egy, ugyanaz, s egyformán hangzó, hogy ily programnak mindenikünk belsőjében kell fogamzani és kebleinknek kell sugalni mindazt, mely hazánk alkotmányos szabadsága, jóléte megalapításához járul, hogy ő szentül ragaszkodandik az 1848-ki évi törvényekhez, azokat nem mellőzendí, s politikai hitvallásához híven: a választói a nép javát bármí módon, tettel, szavak, vagy ha kívántatnék, hallgatag előmozdítani fogja, minthogy, mondván: „a nép szava, Isten szava, Isten engem segéljen rá.“ — A választás meglehető csendben, rendben s nagyobbserű botrányok nélkül fejeztettet be. Az ünnepély számos hölgy emelte jelenlétével, és nem kevésbé fűszerezte elms megjegyzésével, köztők egy nemzeti háromszíni kokárdákat osztogatott pártrokoninak, érte hálánkra számíthat. — K. J.

— Gombáról (Pest) írják: „Illinyi Sándor Ödön magán-nevelő ur „Természettani és politikai földleírás“ című munkájából helybeli helv. hitv. iskolánk kitűnőbb növendékei között kiosztandó 30 példányt küldött, melyre nézve kedves kötelességemnek tartom, az iskola nevében, a fentisztelt urnak nyilvános köszönetemet kifejezni.“ — Thorma Sándor, gombai tanító.

b.— (Ritkaság.) Temesvároton nem rég temettek el egy 103 éves öreg embert, Papp Mihályt, ki azonban nem a városi légű Temesváron öregedett ugy meg, mert oda csak 13 év előtt költözött, s ha oda nem megy, tán ma is él még. Egymásután három neje volt, kikkel összesen 59 évet élt házasságban. Volt összesen 17 gyermeke s számos unokája, sőt unokájának unokáit is látta. Eléltben van még 3 fia és 1 leánya.

— (Adakozások.) A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a lefolyt héten beküldött:

A Petőfi-szoborra: Losonczról többen Pokorny Jenő által 40 ft. 60 kr. (Az adakozók nevei: Pokorny Jenő 1 ft, Labancz Fáni 1 ft, Jeszenszki István 1 ft, Andor 20 kr, Liedemann Olga 50 kr, Urban Johanna 1 ft, Pokorny Ede 1 ft, Huszti József 20 kr, Krievics Lajos 40 kr, Gritner Della 1 ft, Theiz Róbert 30 kr, Fáy Béla 50 kr, Fáy Jolánta 50 kr, Petyko Ilona 40 kr, Kunszt János 40 kr, Body Olga 50 kr, Kovács Jeni 40 kr, Szakall Panni 50 kr, Szakáll Pál 50 kr, Brancsik Rózsa 50 kr, Székely Mária 40 kr, R. M. 60 kr, Jeszenszki Anna 1 ft, Pokorny Margit 60 kr, Pokorny Klára 50 kr, Hinko Rózsa 50 kr, Hinko Berta 50 kr, Hinko Ilonka 50 kr, Szteblo Kornél 30 kr, Ede 20 kr, Pokorny Pál 1 ft, Smidl Soma 50 kr, Gáber Lajos 50 kr, Rachler József 20 kr, Vohl Gedali Arpad 50 kr, Busbach Ádám 50 kr, Murgács Béla 60 kr, Gölnér Lajos 40 kr, Sztolár Anna 16 kr, Sztolár Johanna 16 kr, Sztolár Emma 18 kr, Karkalics Mari 1 ft, Karkalics Adél 1 ft, Rózsa Miklós 30 kr, Boronkay Károly 80 kr, Manko Béla 20 kr, Podhragvai József 20 kr, Hakenperger Gyula 20 kr, N. N. 1 ft, Ramberger Pál 20 kr, Belák Lajos 20 kr, Braum Albert 10 kr, N. N. 50 kr, Breznianszky Pál 20 kr, Unger Sándor 30 kr, N. N. 20 kr, Viktor Leopold 30 kr, Siskó Ferencz 20 kr, Kis Aladár 20 kr, Margócsy Kálmán 20 kr, N. N. 20 kr, Halászi Fáni 80 kr, Jakabfalvi Béla 20 kr, Pajteny Fáni 1 ft, Gellén Endre 20 kr, Weinberger Manó 1 ft, Czobel Géza 20 kr, Spurnainé 20 kr, Stern Henrik 20 kr, Polerecski Pál 20 kr, Gollén Teréz 1 ft, Draskóczy Józsi 20 kr, T. M. 20 kr, Kovács Károly 15 kr, Verabek Mária 20 kr, Kovács Mihály 15 kr, Hirsler Adolf 1 ft, Stainer Adolf 20 kr, Nagy Miklós 1 ft, M. P. 30 kr.)

Farkas Ignác embeget számára: Gyöngyösről többen Gyórfy Ign. által 20 ft. — Pestről öz. Mészáros Károlyné-Szabadhegyi Polyxena 10 ft., Egressy Samuné-Halász Amália 10 ft. — Edelenyből többen Suhajda Béla által 6 ft. 50 kr. — Pozsonyból Lábán kávéházának néhány vendége Paterno Lajos által 12 ft. — Mágocsról N. A. 5 ft.

(Az edényi adakozók nevei: Suhajda Béla 1 ft, Kren Mátyás 1 ft, Balassa Károly 1 ft, mind Edelenyben; Mester István Szirákon 1 ft, Grieger Márton Rakeczán 30 kr, Sipoš Sz.-Jakabban 20 kr, Kassay Imre 1 ft, Durmann Imre 50 kr, Zuber Józsa 50 kr, mind Edelenyben.)

A honvédségléző egyesület alapjához: Gálszécseről névtelenek 20 ft.

A magyar Akademia palotája.

— (Ujabb közlés) a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez beküldött hazafi adakozásokról:

LII. közlés: Duna-Földváról Werner Mátyás 5 ft. — Zádorfaláról (Gömör) többen Bata Bálint ref. lelkész által 42 ft. — Összesen 47 ft.

Az eddigi I.—LI. közlésekkel együtt: 14,576 ft. 10 kr. 1 régi román arany, 1 huszfrankos arany, 112 cs. arany, 21 kétpftos tallér, 1 orosz tallér, 4 ujfóts, 140 huszas, 18 negyedfóts, 1 tizes, 1 db. 100pftos és 10 db. 20-pftos nemzeti államkölcsön-kötelevény.

— (Részletes kimutatás.) A fentebbi adakozásokról, melyekhez többen járultak:

Gömörmegye Zádorfala nevű helységének nemcsak névvel, de szívvle is „nemes“ lakosai bebizonyították, hogy ők is tudnak a haza és nemzetiség szent oltárára áldozatot hozni s derék lelkeszők gyűjtése folytán 42 ftot küldtek az Akademia palotájára. Az egyes adakozók:

A zádorfalái helv. hitv. egyház 10 ft, Bata Bálint lelkész 5 ft, Baki Sámuel segéd-lelkész 1 ft, Szügyi László iskolai tanító 1 ft, Deme Sándor gondnok 2 ft, Lenkei Ráfal 2 ft 50 kr, Hubai Mária, Lenkei Ráfiel neje 2 ft 50 kr, Bata Imre 2 ft, Hubai Zsófia, Bata Imre neje 1 ft, Bata István 2 ft, Bata Benjámin 1 ft, Lenkei József 1 ft, Lenkei Pál 1 ft, Horkai István 1 ft, Nagy Sándor 1 ft, Lenkei Gedeon 1 ft, Lenkei Sámuel 1 ft, Lenkei Zsigmond 1 ft, Duszai József 1 ft, Frank Dániel 1 ft, Orbán Károly 1 ft, Bata Pál 1 ft, Orbán József 1 ft, Deme Zsigmond 1 ft.